

ZAKON
O ODGOVORNOSTI ZA PROIZVODE Z NAPAKO

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJETJE PREDLOGA ZAKONA

1.1. OCENA STANJA

Objektivno zasnovana odgovornost proizvajalca za proizvod z napako je bila slovenskemu pravnemu prostoru urejena že v Zakonu o obligacijskih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 29/78, 39/85, 45/89 – odl. US, 57/89, Uradni list RS, št. 88/99 – ZRTVS-B, 83/01 – OZ, 30/02 – ZPlaP in 87/02 – SPZ; v nadaljnjem besedilu: ZOR), ki je v 179. členu urejal odgovornost proizvajalca za stvari z napako in glede tega v prvem odstavku določal, da kdor da v promet kakšno stvar, ki jo je izdelal, ki pa pomeni zaradi kakšne napake, za katero ni vedel, škodno nevarnost za osebe ali stvari, odgovarja za morebitno škodo, ki nastane zaradi take napake. Drugi odstavek pa je določal, da proizvajalec odgovarja tudi za nevarne lastnosti stvari, če ni ukrenil vsega, kar je potrebno, da škodo, ki jo je mogel pričakovati, prepreči z opozorilom, varno embalažo ali kakšnim drugim ustreznim ukrepom.

Vsebino ureditve ZOR je kasneje nadomestil Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631, v nadaljnjem besedilu: OZ), ki je vsebino 179. člena ZOR prenesel v 155. člen OZ.

V zvezi s produktno odgovornostjo je bila na ravni Evropske unije že v letu 1985 sprejeta Direktiva Sveta 85/374/ES z dne 25. julija 1985 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi z odgovornostjo za proizvode z napako (v nadaljnjem besedilu: Direktiva 85/374/ES), ki je bila v slovenski pravni red prenesena z Zakonom o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 20/98; v nadaljnjem besedilu: ZVPot), sprejetem leta 1998. Njeno bistvo je v tem, da proizvajalec odgovarja za škodo, ki jo povzroči proizvod z napako, ne glede na svojo krivdo, če je mogoče ugotoviti obstoj napake, nastanek škode in vzročno zvezo med njima. Takšna zasnova pomeni odmik od klasičnih krivdnih modelov odgovornosti in temelji na predpostavki, da je proizvajalec tisti, ki ima nadzor nad procesom zasnove in proizvodnje ter zato tudi nosi tveganje za nevarnosti, ki jih proizvod lahko povzroči v pravnem prometu.

ZVPot se je s postopnimi spremembami, vse do leta 2015 približeval zahtevani ureditvi iz Direktive 85/374, pa tudi zahtevanim ureditvam po drugih predpisih evropskega prava (Rihtar Kevin, *Odgovornost proizvajalca za proizvod: aktualna vprašanja*, Podjetje in delo, št. 5, 2015, str. 863). Odgovornost za izdelek je bila v ZVPot urejena v II. poglavju, v členih od 4 do 11.a.. Sprva je bila v ZVPot odgovornost za proizvode urejena samo za potrošnike, kar ni bilo skladno z Direktivo 85/374, nato pa je bil z novelo ZVPot-A (Uradni list RS, št. 110-5391/2002 z dne 18.12.2002) dodan 11.a člen, ki je izrecno določal, da pravice iz tega poglavja pripadajo tudi osebam, ki se po tem zakonu ne štejejo za potrošnike. Leta 2022 je bil sprejet nov Zakon o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 130/22; v nadaljnjem besedilu: ZVPot-1), ki je v členih od 58 do 65 uredil odgovornost proizvajalca za blago z napako.

V Republiki Sloveniji je trenutno veljavna ureditev pravil o odgovornosti za proizvode z napako (t.i. produktna odgovornost) urejena v ZVPot-1 in OZ.

Takšna ureditev je bila več let ustrezna, vendar so jo sčasoma presegle pomembne tehnološke in gospodarske spremembe, zlasti digitalizacija proizvodov (npr. vključevanje programske opreme v

proizvode, posodobitve na daljavo), vse širša uporaba sistemov umetne inteligence (proizvodi, ki delujejo na podlagi samodejne obdelave podatkov in učenja iz podatkov) ter razvoj krožnega gospodarstva (ponovna uporaba, obnova, predelava in dajanje proizvodov ponovno na trg). Tovrstne spremembe so terjale spremembo zakonodaje, saj obstoječa ureditev ne omogoča več učinkovitega pravnega varstva potrošnikov in drugih oseb, prav tako pa ne omogoča pravne varnosti gospodarskim subjektom, ki delujejo v digitaliziranem in globaliziranem okolju.

Evropski parlament in Svet sta 23. oktobra 2024 sprejela Direktivo 2024/2853 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o odgovornosti za proizvode z napako in razveljavitvi Direktive Sveta 85/374/EGS (v nadaljnjem besedilu: Direktiva: 2024/2853), v skladu s katero je v okviru civilnopravne ureditve producentna odgovornost zasnovana kot objektivna odgovornost proizvajalca oziroma drugih gospodarskih subjektov v dobavni verigi. Direktiva 2024/2853 prinaša bistvene spremembe, pri čemer med drugim razširja pojem proizvoda ter krog zavezancev, saj poleg proizvajalca vključuje v krog odgovornih gospodarskih subjektov tudi uvoznike, pooblaščenec zastopnike, distributerje in v določenih primerih celo ponudnike digitalnih platform, s čimer odraža kompleksnost sodobnih dobavnih verig ter digitalizacijo proizvodov, ki danes vključujejo tudi programsko opremo in umetno inteligenco.

1.2. RAZLOGI ZA SPREJETJE

Predlog zakona implementira določbe Direktive 2024/2853, objavljene v Uradnem listu Evropske unije, št. 2024/2853, ki je stopila v veljavo 8. 12. 2024. Direktiva 2024/2853 posodablja obstoječo ureditev evropskega prava odgovornosti za izdelke z napako in si prizadeva prispevati k delovanju notranjega trga ter hkrati zagotoviti visoko raven varstva potrošnikov in drugih fizičnih oseb. Države članice jo morajo implementirati do 9. decembra 2026. Zaradi številnih sprememb se predvideva sprejem novega zakona, ki bo to področje celovito uredil in nadomestil dosedanjo ureditev odgovornosti proizvajalca za blago z napako v IX. poglavju Zakona o varstvu potrošnikov (58. – 65. člen zakona), s katerim je bila prenesena prvotna Direktiva Sveta 85/374/EGS iz leta 1985.

Ureditev temelji na načelu popolne oziroma maksimalne harmonizacije. Direktiva 2024/2853, enako kot predhodna Direktiva 85/374/EGS, pomeni sredstvo maksimalne harmonizacije (3. člen in 8. uvodna izjava Direktive 2024/2853), zato države članice praviloma ne smejo ohraniti ali uvesti odstopajočih nacionalnih ureditev na področjih, ki jih Direktiva 2024/2853 ureja, razen kadar to izrecno dopušča. V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča Evropske unije je namen Direktive doseči popolno harmonizacijo na področjih, ki jih ureja, razen kadar sama določa drugače (Sodišče EU, zadeva C-52/00, Komisija proti Franciji, točka 24).

V ospredju prenovljene ureditve je prilagoditev pravil o odgovornosti za izdelke z napako digitalizaciji, krožnemu gospodarstvu in globalnim dobavnim verigam. Da bi vključili novo kategorijo digitalnih naprav je koncept izdelka razširjen na programsko opremo in povezane storitve, razširjena je definicija odgovorne osebe, napake proizvoda in pravno priznane škode, prav tako pa se zmanjšujejo ovire oškodovancev pri dostopu do odškodnine, kot je odprava spodnjega praga 500 EUR in možnosti držav članic da določijo zgornjo mejo odškodnine; zastaralni rok je podaljšan iz 10 na 25 let v primeru latentnih zdravstvenih poškodb, na novo pa so določeni tudi instituti namenjeni olajševanju dokaznega bremena (domneva napake in vzročne zveze) in možnost razkritja informacij.

Ureditev na podlagi direktive (5. člen Direktive 2024/2853) določa, da države članice zagotovijo, da je vsaka fizična oseba, ki utрпи škodo zaradi proizvoda z napako (tj. oškodovanec), upravičena do odškodnine, pri čemer lahko zahtevke za odškodnino uveljavljajo tudi osebe, ki so nasledile pravico oškodovanca ali je bila ta na njih prenesena na podlagi prava Evropske unije, nacionalnega prava oziroma pogodbe, ali oseba, ki deluje v imenu enega ali več oškodovancev na podlagi prava Evropske unije ali nacionalnega prava. Predlog zakona ne vsebuje določb, ki bi omejevale obseg odškodnine za škodo, povzročeno s proizvodom z napako, saj nova direktiva takšnih omejitev, kot je bil spodnji prag

500 EUR in možnosti držav članic da določijo zgornjo mejo odškodnine, ne dopušča več. Cilj ureditve je zagotoviti popolno in ustrezno odškodnino oškodovancem (23. in 56. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Predlog zakona pa upošteva tudi možnost uveljavljanja zahtevkov oseb, ki so vstopile v pravni položaj oškodovanca na podlagi zakona, pogodbe ali subrogacije, pri čemer je v slovenskem pravnem redu subrogacija urejena predvsem v OZ, zlasti pri regresnih zahtevkih zavarovalnic in nosilcev socialnega zavarovanja, ki po izplačilu odškodnine ali dajatev stopijo v pravni položaj oškodovanca. Predlog zakona zato ne uvaja posebne procesne ureditve, temveč se uporabljajo splošna pravila civilnega procesnega prava o aktivni legitimaciji in procesnem nasledstvu.

Predlog zakona je usklajen tudi z ureditvijo kolektivnega varstva pravic po pravu Evropske unije in nacionalnem pravu. Direktiva 2024/2853 izrecno dopušča, da zahtevke v imenu oškodovancev uveljavljajo tudi osebe, ki delujejo na podlagi prava Evropske unije ali nacionalnega prava, kar vključuje tudi mehanizme kolektivnega sodnega varstva, kar v Republiki Sloveniji ureja Zakon o kolektivnih tožbah (Uradni list RS, št. 55/17 in 133/23; v nadaljnjem besedilu: ZKolt).

Predlog zakona ne posega v posebne sisteme odgovornosti oziroma odškodninske sheme zunaj klasičnih civilnopравnih režimov, kot so nacionalni zdravstveni sistemi, sistemi socialne varnosti ali zavarovalne sheme (11. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Prav tako ne posega v posebne režime odgovornosti za jedrske nesreče, kadar so ti urejeni z mednarodnimi konvencijami, ki zavezujejo Republiko Slovenijo (2. člen in 7. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Kar zadeva zavarovalno kritje, nova Direktiva, enako kot Direktiva 85/374/EGS, tega področja ne ureja (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji

Glavni cilji predloga zakona sledijo ciljem Direktive 2024/2853. Glavni cilji predloga zakona so tako:

- zagotoviti višjo stopnjo varovanja zdravja in premoženja potrošnikov in drugih fizičnih oseb
- zagotoviti ustrezno obravnavo težave pravične porazdelitve tveganja, ki ga prinaša sodobna tehnološka proizvodnja
- zaradi vse večjega pomena in vrednosti digitalnih in nematerialnih sredstev se s predlogom zakona razširja odgovornost za proizvode tudi na kritje škode, ki ga za posameznika predstavlja uničenje ali poškodovanje podatkov, kot je izbris njenih digitalnih datotek, aplikacij ipd.

2.2. Načela

Temeljna načela predloga zakona izvirajo iz temeljnih načel obligacijskega prava. Pravna pravila, ki jih prinaša predlog zakona tako predstavlja operacionalizacijo in uresničevanje naslednjih načel obligacijskega prava:

- načelo vestnosti in poštenja
- načelo skrbnosti/skrbnega ravnanja v obligacijskih razmerjih
- načelo prepovedi povzročanja škode

Predlog zakona odstopa od načela enotnosti obligacijskega prava. Že v veljavnem slovenskem pravnem redu je slednjo močno predrito s pojavom potrošniškega prava. Potrošniško pravo v slovenskem pravnem redu prvenstveno ureja ZVPot-1, Zakon o potrošniških kreditih (Uradni list RS, št. 77/16, 92/21 – ZBan-3, 12/24 – ZKSNKB in 15/26 – ZBan-4; v nadaljnjem besedilu: ZPotK-2) in vrsta drugih zakonov, ki obligacijska razmerja urejajo drugače kot OZ.

2.3. Poglavitne rešitve

Predlog zakona ureja objektivno odgovornost za škodo, povzročeno s proizvodom z napako, ter določa predpostavke odgovornosti, krog odgovornih oseb, obseg pravno priznane škode, razbremenilne razloge in posebna procesna pravila za dokazovanje zahtevkov.

V prvem poglavju zakon vsebuje splošne rešitve, v drugem poglavju opredeljuje predpostavke odgovornosti proizvajalca, ter opredeljuje pojem odgovornosti proizvajalca proizvoda z napako, proizvoda in napake proizvoda, ter okoliščine, ki odgovornost izključujejo odgovornost proizvajalca, tretje poglavje ureja odgovornost drugih oseb, četrto poglavje obseg in uveljavljanje odškodnine, peto poglavje dokazna pravila, šesto poglavje pa prehodne in končne določbe.

Za nastanek odgovornosti mora priti do kršitve pravno varovanih dobrin, opredeljenih v prvem odstavku 4. člena predloga zakona zaradi proizvoda (5. člen predloga zakona), ki ima napako (prvi odstavek 8. člena zakona), če je podana vzročna zveza med proizvodom z napako in nastalo škodo. Predlog zakona določa, da za škodo primarno odgovarja proizvajalec proizvoda (6. člen predloga zakona), poleg njega pa tudi druge osebe, ki so z njim izenačene, zlasti uvoznik, pooblaščen zastopnik, ponudnik storitev izpolnitve naročil ali distributer pod pogoji, določenimi v predlogu zakonu (11. in 12. člen predloga zakona), pri čemer je lahko odgovornost izključena v primeru obstoja razbremenilnih razlogov (10. člen predloga zakona). Predlog zakona določa tudi pravila o solidarni odgovornosti več odgovornih oseb ter regresnih zahtevkih (13. člen predloga zakona), morebitnem zmanjšanju odškodnine zaradi prispevka oškodovanca (14. člen predloga zakona) ter zastaranju in prenehanju pravic (15. člen predloga zakona). Poseben del predloga zakona vsebuje procesna pravila, namenjena olajšanju dokazovanja v sporih zaradi proizvodov z napako, zlasti pravila o razkritju dokazov (18. člen predloga zakona), domnevah glede napake oziroma vzročne zveze ter varstvu zaupnih informacij (19. člen predloga zakona). Zadnji del vsebuje določbe o prehodni ureditvi in začetku uporabe predloga zakona.

Predlog zakona ohranja obrambo na podlagi razvojnega tveganja kot enega izmed razbremenilnih razlogov odgovornosti gospodarskega subjekta. Odgovorna oseba se lahko tako razbremeni odgovornosti, če dokaže, da objektivno stanje znanstvenega in tehničnega znanja v času, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo oziroma v času, ko je bil proizvod pod njegovim nadzorom, ni omogočalo odkritja napake proizvoda. Gre za tradicionalen institut prava odgovornosti za proizvode z napako, katerega namen je uravnotežiti visoko raven varstva fizičnih oseb z omejitvijo odgovornosti za tveganja, ki jih ob uporabi najvišje ravni takratnega znanstvenega in tehničnega znanja objektivno ni bilo mogoče zaznati.

Direktiva 2024/2853 hkrati dopušča možnost, da države članice za posebne vrste proizvodov odstopijo od te obrambe in razširijo odgovornost tudi na primere razvojnega tveganja, kadar je to potrebno, sorazmerno in utemeljeno zaradi varstva pomembnih javnih interesov, kot so javni red, javna varnost ali javno zdravje (59. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Takšno odstopanje mora biti uradno priglašeno Evropski komisiji, ki lahko o predlaganih ukrepih izda nezavezujoče mnenje z namenom zagotavljanja usklajenega pristopa in pravne varnosti na notranjem trgu. Direktiva 2024/2853 obenem dopušča tudi ohranitev že obstoječih nacionalnih ureditev, ki izključujejo obrambo na podlagi razvojnega tveganja. Predlog zakona posebnega odstopa od obrambe na podlagi razvojnega tveganja ne uvaja, zato se ohranja splošna ureditev razbremenilnega razloga v skladu z Direktivo 2024/2853.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Vsebina bo dopolnjena po koncu javne razprave in strokovnega usklajevanja.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Vsebina bo dopolnjena po koncu javne razprave in strokovnega usklajevanja.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

S predlogom zakona se v slovenski pravni pred prenašajo zahteve Direktive 2024/2853.

Vsebina bo dopolnjena po koncu javne razprave in strokovnega usklajevanja.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1. Presoja administrativnih posledic:

- a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Vsebina bo dopolnjena po koncu javne razprave in strokovnega usklajevanja.

- b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona ne prinaša dodatnih administrativnih posledic za stranke sodnega postopka, temveč daje upravičencem na voljo odškodninsko varstvo, ki jih lahko uveljavljajo v sodnem postopku.

6.2. Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3. Presoja posledic za gospodarstvo:

Vsebina bo dopolnjena po koncu javne razprave in strokovnega usklajevanja.

6.4. Presoja posledic za socialno področje:

Predlog zakona nima posledic za socialno področje.

6.5. Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

Predlog zakona nima posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6. Presoja posledic za druga področja:

Predlog zakona nima posledic za druga področja.

6.7. Izvajanje sprejetega predpisa:

Predlog zakona se bo izvajal v sodnih postopkih, če bodo upravičenci po tem predlogu zakona v sodnem postopku uveljavljali odškodnino, ki jim jih predlog zakona daje na voljo.

6.8. Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

/

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Vsebina bo dopolnjena po koncu javne razprave in strokovnega usklajevanja.

II. BESEDILO ČLENOV

I. POGLAVJE – splošne določbe

1. člen (vsebina)
2. člen (prenos direktive Evropske unije)
3. člen (razmerje do drugih predpisov)

II. POGLAVJE – odgovornost proizvajalca

4. člen (odgovornost)
5. člen (proizvod, sestavni deli proizvoda in povezane storitve)
6. člen (proizvajalec in bistvena sprememba proizvoda)
7. člen (dajanje proizvoda na trg in uporabo)
8. člen (napaka proizvoda)
9. člen (čas presoje)
10. člen (izključitev odgovornosti)

III. POGLAVJE - odgovornost drugih oseb

11. člen (odgovornost uvoznika, pooblaščenega zastopnika in ponudnika storitev odpremnih skladišč)
12. člen (odgovornost distributerja in ponudnika spletne platforme)

IV. POGLAVJE – obseg in uveljavljanje odškodnine

13. člen (odgovornost več oseb)
14. člen (zmanjšanje odškodnine)
15. člen (zastaranje in prenehanje terjatve)
16. člen (prisilna narava določb)

V. POGLAVJE - dokazna pravila

17. člen (dokazno breme)
18. člen (razkritje podatkov in listin)
19. člen (domneva napake in vzročne zveze)

VI. POGLAVJE - prehodne in končne določbe

20. člen (razveljavitev in prehodna določba)
21. člen (začetek veljavnosti)

I. POGLAVJE SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen **(vsebina)**

Ta zakon določa skupna pravila o odgovornosti proizvajalca in drugih oseb za škodo, ki jo utrpijo fizične osebe in ki jo povzročijo proizvodi z napako, o odškodnini za to škodo ter posebna pravila glede postopka za povrnitev te škode.

2. člen **(prenos direktive Evropske unije)**

S tem zakonom se v pravni red Republike Slovenije prenaša Direktiva (EU) 2024/2853 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2024 o odgovornosti za proizvode z napako in razveljavitvi Direktive Sveta 85/374/EGS (UL L št. 2024/2853 z dne 18. 11. 2024).

3. člen **(razmerje do drugih predpisov)**

Če ni s tem zakonom določeno drugače, se uporabljajo določbe zakonov, ki urejata obligacijska razmerja in pravdni postopek.

II. POGLAVJE ODGOVORNOST PROIZVAJALCA

4. člen **(odgovornost)**

- (1) Proizvajalec je dolžan povrniti škodo, ki nastane fizični osebi zaradi napake proizvoda, če zaradi te napake pride do:
 1. smrti, telesne poškodbe ali okvare zdravja, ki vključuje medicinsko priznano škodo za duševno zdravje; ali
 2. škode ali uničenja premoženja, razen poškodovanja ali uničenja:
 - a. samega proizvoda z napako;
 - b. proizvoda, ki je poškodovan zaradi sestavnega dela z napako, ki ga je proizvajalec tega proizvoda vključil v proizvod ali je povezan z njim;
 - c. premoženja, ki se uporablja izključno za poklicne namene;
 3. uničenja ali poškodovanja podatkov, ki se ne uporabljajo za poklicne namene, kot so opredeljeni v 1. točki 2. člena Uredbe (EU) 2022/868 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2022 o evropskem upravljanju podatkov in spremembi Uredbe (EU) 2018/1724 (Akt o upravljanju podatkov; UL L št. 152 z dne 3. 6. 2022, str. 1).
- (2) Odgovornost proizvajalca zajema tudi vso škodo, ki jo povzroči sestavni del z napako, kadar je bil vključen v proizvod, ki je pod nadzorom tega proizvajalca, ali je z njim medsebojno povezan.
- (3) Če sestavni del z napako, ki ga je proizvajalec proizvoda ali z njegovim soglasjem tretja oseba vgradila v proizvod ali ga z njim povezala, povzroči napako proizvoda, sta za škodo odgovorna

tako proizvajalec proizvoda kot proizvajalec sestavnega dela. Odgovornost se ne razteza na škodo, ki jo je sestavni del z napako povzročil samemu proizvodu.

5. člen **(proizvod, sestavni deli proizvoda in povezane storitve)**

- (1) Proizvodi so:
 1. vse premičnine, tudi če so vključene v drugo premičnino ali nepremičnino ali so z njo medsebojno povezane, vključno s surovinami;
 2. električna energija;
 3. programska oprema, razen proste in odprtokodne programske opreme, ki je bila razvita ali dana na voljo zunaj opravljanja gospodarske dejavnosti;
 4. digitalna različica ali digitalna predloga premičnine, ki vsebuje funkcionalne informacije, potrebne za izdelavo materialnega predmeta z omogočanjem avtomatiziranega nadzora strojev ali orodij (digitalna proizvodna datoteka).
- (2) Sestavni del je kateri koli element, materialen ali nematerialen, surovina ali z njim povezana storitev, ki je vključena v proizvod ali je z njim medsebojno povezana.
- (3) Povezana storitev je digitalna storitev, ki je vključena v proizvod ali je z njim medsebojno povezana tako, da brez nje proizvod ne bi mogel opravljati ene ali več svojih funkcij.

6. člen **(proizvajalec in bistvena sprememba proizvoda)**

- (1) Proizvajalec je vsaka fizična ali pravna oseba, ki:
 1. razvije, izdelava ali proizvede proizvod;
 2. naroči zasnovano ali izdelavo proizvoda ali se z navedbo svojega imena, znamko ali drugimi razlikovalnimi značilnostmi proizvoda predstavlja kot njegov proizvajalec, ali
 3. razvije, izdelava ali proizvede proizvod za svojo lastno uporabo.
- (2) Kdor proizvod po tem, ko je bil dan v promet ali v uporabo, brez soglasja proizvajalca bistveno spremeni in ga nato naredi dostopnega na trgu ali ga da v uporabo, se šteje za proizvajalca spremenjenega proizvoda.
- (3) Bistvena sprememba pomeni spremembo proizvoda, potem ko je bil dan na trg ali v uporabo, ki se na podlagi ustreznih pravil Evropske unije ali pravil o varnosti proizvodov v slovenskem pravnem redu šteje za bistveno. Kadar ustrezna pravila Evropske unije ali slovenskega pravnega reda o varnosti proizvodov ne določajo praga, ki bi veljal za bistveno spremembo, se za bistveno spremembo proizvoda šteje, kadar proizvod spremeni prvotno delovanje, namen ali tip proizvoda, ne da bi bila taka sprememba predvidena v proizvajalčevi prvotni oceni tveganja, ter spremeni vrsto nevarnosti, ustvarja novo nevarnost ali zviša raven tveganja.
- (4) ter spremeni vrsto nevarnosti, ustvarja novo nevarnost ali zviša raven tveganja.

7. člen **(dajanje proizvoda na trg in uporabo)**

- (1) Dajanje proizvoda na trg je prvo omogočanje dostopnosti proizvoda na trgu Evropske unije.
- (2) Omogočanje dostopnosti proizvoda na trgu je vsaka dobava proizvoda za distribucijo, porabo ali uporabo na trgu Evropske unije v okviru gospodarske dejavnosti, bodisi za plačilo bodisi brezplačno.
- (3) Dajanje v uporabo je prva uporaba proizvoda v Evropski uniji v okviru gospodarske dejavnosti, bodisi za plačilo bodisi brezplačno, v okoliščinah, v katerih proizvod ni bil dan na trg pred prvo uporabo.

8. člen **(napaka proizvoda)**

- (1) Proizvod ima napako, kadar ne zagotavlja varnosti, ki jo oseba upravičeno pričakuje, ali ki se zahteva na podlagi prava Evropske unije ali slovenskega pravnega reda.
- (2) Pri presoji obstoja napake proizvoda se upoštevajo vse okoliščine, zlasti:
 1. predstavitev in značilnosti proizvoda, vključno z njegovo oznako, zasnovo, tehničnimi značilnostmi, sestavo, embalažo ter navodili za montažo, namestitvev, uporabo in vzdrževanje;
 2. razumno predvidljiva uporaba proizvoda;
 3. učinek, ki ga ima na proizvod vsaka njegova zmožnost nadaljnega učenja ali pridobivanja novih funkcij po tem, ko je proizvod dan na trg ali v uporabo;
 4. razumno predvidljiv učinek, ki ga imajo na proizvod drugi proizvodi, za katere se lahko pričakuje, da se bodo uporabljali skupaj s proizvodom, vključno z medsebojno povezavo;
 5. trenutek, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo, ali, kadar proizvajalec ohrani nadzor nad proizvodom po tem trenutku, trenutek, ko proizvod ni več pod nadzorom proizvajalca;
 6. ustrezne zahteve za varnost proizvodov, vključno z varnostnimi zahtevami za kibernetško varnost;
 7. odpoklic proizvoda ali drugo posredovanje v zvezi z varnostjo proizvodov, ki ga opravi pristojni organ ali proizvajalec ali druga odgovorna oseba iz III. poglavja tega zakona;
 8. posebne potrebe skupin uporabnikov, ki jim je proizvod namenjen;
 9. v primeru proizvoda, katerega namen je preprečevanje škode, vsako neizpolnjevanje tega namena.
- (3) Ne šteje se, da ima proizvod napako zgolj zato, ker je bil dan na trg ali v uporabo boljši proizvod, vključno s posodobitvami ali nadgradnjami proizvoda, ali ker bo tak proizvod dan na trga ali v uporabo v prihodnosti.

9. člen **(čas presoje)**

- (1) Pri presoji obstoja napake je odločilen trenutek, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo.
- (2) Če je proizvajalec ohranil nadzor nad proizvodom po dajanju proizvoda na trg ali v uporabo, je odločilen trenutek, ko proizvod preneha biti pod njegovim nadzorom. Nadzor proizvajalca obstaja, kadar:
 1. proizvajalec proizvoda izvaja ali v zvezi z dejanji tretje osebe odobri ali privoli v:
 - a. vključitev, medsebojno povezavo ali dobavo sestavnega dela, vključno s posodobitvami ali nadgradnjami programske opreme, ali
 - b. spremembo proizvoda, vključno z bistvenimi spremembami ali;
 2. lahko proizvajalec proizvoda sam ali prek tretje osebe opravi posodobitve ali nadgradnje programske opreme.

10. člen **(izključitev odgovornosti)**

- (1) Proizvajalec ni odgovoren za škodo, ki jo je povzročil proizvod z napako, če dokaže:
 1. da proizvoda ni dal na trg ali v uporabo;
 2. da je verjetno, da napaka, ki je povzročila škodo, ni obstajala, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo;
 3. da je napaka, ki je povzročila škodo, posledica skladnosti proizvoda s pravnimi zahtevami;

4. da objektivno stanje znanstvenega in tehničnega znanja v času, ko je bil proizvod dan na trg, dan v uporabo ali v obdobju, v katerem je bil proizvod pod nadzorom proizvajalca, ni bilo tako, da bi bilo mogoče napako odkriti;
 5. v primeru proizvajalca sestavnega dela, kadar je bil ta sestavni del vključen v proizvod, ki je pod nadzorom proizvajalca, ali je bil z njim medsebojno povezan in je povzročil napako tega proizvoda, da je napaka proizvoda, v katerega je bil sestavni del vključen, nastala zaradi zasnove tega proizvoda ali zaradi navodil, ki jih je proizvajalec tega proizvoda dal proizvajalcu sestavnega dela;
 6. v primeru osebe, ki bistveno spreminja proizvod zunaj nadzora proizvajalca in ga nato da na trg ali v uporabo, da je napaka, ki je povzročila škodo, povezana z delom proizvoda, na katerega sprememba ne vpliva.
- (2) Proizvajalčeva odgovornost za povrnitev škode iz 2. točke prvega odstavka tega člena ni izključena, če je ohranil nadzor nad proizvodom skladno z drugim odstavkom 9. člena tega zakona in je napaka posledica enega od naslednjih vzrokov:
1. s proizvodom povezane storitve,
 2. programske opreme, vključno s posodobitvami ali nadgradnjami programske opreme,
 3. neobstoja posodobitev ali nadgradenj programske opreme, potrebnih za ohranjanje varnosti , ali
 4. bistvene spremembe proizvoda.

III. POGLAVJE ODGOVORNOST DRUGIH OSEB

11. člen

(odgovornost uvoznika, pooblaščenega zastopnika in ponudnika storitev odpremnih skladišč)

- (1) Če ima proizvajalec proizvoda ali sestavnega dela sedež zunaj Evropske unije, brez poseganja v odgovornost tega proizvajalca, odgovarjajo za škodo za proizvode z napako, enako kot proizvajalec:
1. uvoznik proizvoda ali sestavnega dela z napako,
 2. pooblaščen zastopnik proizvajalca, ter
 3. ponudnik storitev odpremnih skladišč, kadar ni uvoznika s sedežem v Evropski uniji ali pooblaščenega zastopnika.
- (2) Uvoznik je vsaka fizična ali pravna oseba, ki da na trg Evropske unije proizvod iz tretje države.
- (3) Pooblaščen zastopnik je vsaka fizična ali pravna oseba s sedežem v Evropski uniji, ki jo je proizvajalec pisno pooblastil, da v imenu proizvajalca izvaja določene naloge.
- (4) Ponudnik storitev odpremnih skladišč je vsaka fizična ali pravna oseba, ki v okviru gospodarske dejavnosti ponuja vsaj dve od naslednjih storitev: skladiščenje, pakiranje, naslavljanje in odprema proizvoda, ne da bi bila lastnik zadevnega proizvoda, pri čemer so izvzete poštno storitve, kakor so opredeljene v 1. točki 2. člena Direktiva 97/67/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. decembra 1997 o skupnih pravilih za razvoj notranjega trga poštnih storitev v Skupnosti in za izboljšanje kakovosti storitve (UL L št. 15 z dne 21. 1. 1998, str. 14), storitve dostave paketov, kakor so opredeljene v členu 2. točki 2. člena, Uredbe (EU) 2018/644 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. aprila 2018 o storitvah čezmejnne dostave paketov (UL L št. 112 z dne 2. 5. 2018, str. 19), in vse druge poštno storitve ali storitve tovornega prometa.

12. člen

(odgovornost distributerja in ponudnika spletne platforme)

- (1) Če ni mogoče ugotoviti proizvajalca, uvoznika, pooblaščenega zastopnika ali ponudnika storitev odpremnih skladišč s sedežem v Evropski uniji, odgovarja enako kot proizvajalec vsaka fizična ali

pravna oseba v dobavni verigi, ki ni proizvajalec ali uvoznik proizvoda in ki omogoči dostopnost proizvoda z napako na trgu Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: distributer), kadar:

1. oškodovanec od tega distributerja zahteva, da navede eno od oseb navedenih v prvem odstavku tega člena, ali svojega lastnega distributerja, ki mu je ta proizvod dobavil, ter
 2. ta distributer v enem mesecu od prejema zahteve iz a. točke ne navede, kdo je oseba ali njegov distributer iz a. točke.
- (2) Pod enakimi pogoji, kot so določeni v prvem odstavku tega člena, odgovarja tudi vsak ponudnik spletne platforme, kakor je opredeljena v (i) točki 3. člena Uredbe (EU) 2022/2065 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. oktobra 2022 o enotnem trgu digitalnih storitev in spremembi Direktive 2000/31/ES (Akt o digitalnih storitvah, UL L št. 277 z dne 27. 10. 2022, str. 1), kadar:
1. spletna platforma potrošnikom omogoča sklepanje pogodb na daljavo s trgovci,
 2. ponudnik spletne platforme hkrati ni proizvajalec, uvoznik, pooblaščen zastopnik, ponudnik storitev odpremnih skladišč s sedežem v Evropski uniji ali distributer, in
 3. so izpolnjeni pogoji iz tretjega odstavka 6. člena Uredbe (EU) 2022/2065 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. oktobra 2022 o enotnem trgu digitalnih storitev in spremembi Direktive 2000/31/ES.

IV. POGLAVJE OBSEG IN UVELJAVLJANJE ODŠKODNINE

13. člen (odgovornost več oseb)

Kadar sta za isto škodo na podlagi tega zakona odgovorni dve ali več oseb, je odgovornost solidarna.

14. člen (zmanjšanje odškodnine)

- (1) Odgovornost odgovorne osebe za povrnitev škode oškodovancu na podlagi tega zakona se ne zmanjša, kadar je škoda nastala zaradi napake proizvoda in hkrati zaradi ravnanja ali opustitve ravnanja tretje osebe.
- (2) V primeru, da škodo povzročita napaka proizvoda in krivda oškodovanca ali katere koli osebe, za katero odgovarja oškodovanec, se odgovornost odgovorne osebe za povrnitev škode na podlagi tega zakona lahko zmanjša ali izključi.

15. člen (zastaranje in prenehanje terjatve)

- (1) Terjatev za povrnitev škode na podlagi tega zakona zastara v treh letih, odkar je oškodovanec zvedel ali bi moral zvedeti za napako, škodo in za tistega, ki jo je povzročil.
- (2) V vsakem primeru ta terjatev preneha v 10 letih od trenutka, ko je bil proizvod z napako, ki je povzročil škodo, dan na trg ali v uporabo, razen če je oškodovanec v tem obdobju sprožil postopek zoper odgovorno osebo.
- (3) Če oškodovanec zaradi latentnega nastopa telesne poškodbe ali okvare zdravja ni mogel začeti postopka v roku iz drugega odstavka, terjatev za povrnitev škode preneha v vsakem primeru v roku 25 let ko je bil proizvod z napako, ki je povzročil škodo, dan na trg ali v uporabo, razen če je oškodovanec v tem obdobju sprožil postopek zoper odgovorno osebo.
- (4) V primeru bistveno spremenjenih proizvodov se rok iz drugega in tretjega odstavka tega člena šteje od trenutka, od katerega je ta proizvod dostopen na trgu ali je bil dan v uporabo po njegovi bistveni spremembi.

16. člen
(prisilna narava določb)

Nično je pogodbeno določilo, s katerim se odstopa od določb tega zakona o obveznosti povrnitve škode proizvajalca ali druge osebe iz 11. in 12. člena v škodo oškodovanca ali njegovih pravnih naslednikov.

V. POGLAVJE
DOKAZNA PRAVILA

17. člen
(dokazno breme)

Oškodovanec mora dokazati napako, škodo in vzročno zvezo med njima.

18. člen
(razkritje podatkov in listin)

- (1) Na predlog tožeče stranke, ki je navedla dejstva in predložila dokaze, ki izkazujejo verjetnost zahtevka za odškodnino, sodišče odredi, da mora tožena stranka razkriti relevantne podatke in listine, ki so ji na voljo, pod pogoji iz tega člena.
- (2) Na predlog tožene stranke, ki je navedla dejstva in predložila dokaze, da tožena stranka potrebuje določene podatke in listine za namene izpodbijanja odškodninskega zahtevka, sodišče odredi, da mora tožeča stranka razkriti ustrezne podatke in listine, ki jih ima na voljo.
- (3) Razkritje podatkov in listin sodišče omeji na to, kar je potrebno in sorazmerno. Pri ugotavljanju, ali je razkritje podatkov in listin, ki ga zahteva stranka, potrebno in sorazmerno, je treba upoštevati upravičene interese vseh strank in tretjih oseb, legitimne interese vseh zadevnih strani, vključno s tretjimi osebami, zlasti v zvezi z varovanjem zaupnih informacij in poslovnih skrivnosti.
- (4) Kadar sodišče s sklepom naloži toženi stranki, da razkrije podatke in listine, lahko glede na okoliščine primera in ob upoštevanju sorazmernosti posega naloži na predlog stranke ali po uradni dolžnosti sprejetje ukrepov skladno z drugim odstavkom 219. b člena in prvim odstavkom 294. člena zakona, ki ureja pravni postopek ter 8. členom zakona, ki ureja poslovne skrivnosti.
- (5) Kadar sodišče s sklepom naloži stranki, da razkrije podatke in listine, lahko glede na okoliščine konkretnega primera in ob upoštevanju sorazmernosti posega naloži na predlog nasprotne stranke ali po uradni dolžnosti, da se podatki in listine predložijo na lahko dostopen in lahko razumljiv način.

19. člen
(domneva napake in vzročne zveze)

- (1) Obstoj napake v proizvodu se domneva, kadar je izpolnjen kateri koli od naslednjih pogojev:
 1. tožena stranka ne navede dejstev in razkrije ustreznih listin skladno s prvim odstavkom 18. člena tega zakona,
 2. tožeča stranka dokaže, da proizvod ni skladen z obveznimi varnostnimi zahtevami za proizvod iz prava Evropske unije ali slovenskega pravnega reda, ki so namenjene zaščititi pred tveganjem za nastanek škode, ki jo je utrpel oškodovanec, ali
 3. tožeča stranka dokaže, da je škoda nastala zaradi očitne okvare proizvoda med razumno predvideno uporabo ali v običajnih okoliščinah.

- (2) Obstoj vzročne zveze med napako v proizvodu in škodo se domneva, kadar je ugotovljeno, da ima proizvod napako in da je povzročena škoda običajna posledica tovrstne napake.
- (3) Sodišče domneva napako proizvoda ali vzorčno zvezo med napako in škodo ali oboje, kadar ima ne glede na navedbo dejstev in razkritje podatkov in listin v skladu z 18. členom tega zakona in ob upoštevanju vseh ustreznih okoliščin primera:
 1. tožeča stranka, predvsem zaradi tehnične ali znanstvene zapletenosti, pretirane težave pri dokazovanju napake proizvoda ali vzročne zveze med napako proizvoda in škodo ali obojega, ter
 2. tožeča stranka dokaže, da je verjetno, da ima proizvod napako ali da obstaja vzročna zveza med napako proizvoda in škodo ali oboje.
- (4) Tožena stranka ima pravico, da ovrže domneve iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena.

VI. POGlavJE PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

20. člen **(razveljavitev in prehodna določba)**

- (1) Z dnem, ko začne veljati ta zakon, preneha veljati 58. do 65. člen IX. Poglavlja Zakona o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 130/22 Direktiva 85/374/EGS) z učinkom od 9. decembra 2026.
- (2) Določba 58. do 65. člena IX. Poglavlja Zakona o varstvu potrošnikov se še naprej uporabljajo za proizvode, dane na trg ali v uporabo pred tem datumom.

21. člen **(začetek veljavnosti)**

Ta zakon začne veljati 9. decembra 2026.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Predlog zakona o odgovornosti za proizvode z napako (v nadaljnjem besedilu: predlog zakona) celovito ureja odgovornost za proizvode z napako in nadomešča dosedanjo ureditev odgovornosti proizvajalca za blago z napako iz IX. poglavja ZVPot-1 (58. – 65. člen), s katero je bila v nacionalni pravni red prenesena Direktiva 85/374/EGS iz leta 1985, ki je bila leta 2024 nadomeščena z Direktivo 2024/2853. Predlog zakona določa enoten sistem objektivne odgovornosti za škodo, ki jo povzroči proizvod z napako, ter opredeljuje temeljne pojme, kot so proizvod, napaka in odgovorna oseba, pri čemer se upoštevajo tudi posebnosti digitalnega okolja.

Predlog zakona sledi ciljem Direktive 2024/2853, katere namen je s harmoniziranimi pravili o odgovornosti prispevati k pravilnemu delovanju notranjega trga ob hkratnem zagotavljanju visoke ravni varstva potrošnikov in drugih fizičnih oseb (1. člen Direktive 2024/2853). V tem okviru je treba zagotoviti, da se konkurenca ne izkrivlja in da se prost pretok blaga ne ovira (1. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Enotna ureditev odgovornosti za proizvode z napako tako prispeva k pravni predvidljivosti za gospodarske subjekte in k enotnim pogojem konkurence na notranjem trgu.

Obenem predlog zakona temelji na izhodišču, da objektivna (nekrivdna) odgovornost gospodarskih subjektov predstavlja edini način za ustrezno in pravično porazdelitev tveganj, ki izhajajo iz sodobne tehnološke proizvodnje (2. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Takšen pristop omogoča, da se tveganja, povezana z uporabo kompleksnih in potencialno nevarnih proizvodov, prenesejo na osebe, ki imajo največji vpliv na njihovo varnost in ki lahko stroške škode ustrezno razpršijo. Ureditev po Direktivi 2024/2853 je omejena na varstvo fizičnih oseb kot oškodovancev, pri čemer lahko pravico do odškodnine uveljavljajo tudi prek drugih oseb v skladu s pravili nacionalnega in evropskega prava (npr. kolektivno uveljavljanje pravic).

Predlog zakona sledi cilju izboljšanja učinkovitega uveljavljanja odškodninskih zahtevkov, zlasti v primerih kompleksnih proizvodov, kjer so oškodovanci pogosto v slabšem položaju glede dokazovanja. V ta namen uvaja tudi posebna procesna pravila, ki omogočajo lažji dostop do dokazov, ter določene domneve glede napake proizvoda in vzročne zveze, ob hkratnem zagotavljanju ustreznega varstva poslovnih skrivnosti in drugih legitimnih interesov. Izkušnje so namreč pokazale, da se oškodovanci pogosto soočajo s težavami pri uveljavljanju odškodninskih zahtevkov, zlasti zaradi dokaznih ovir in vse večje tehnične ter znanstvene kompleksnosti proizvodov. To velja še posebej za škodo povezano z novimi tehnologijami, kjer je dokazovanje napake in vzročne zveze lahko bistveno oteženo. Revizija direktive tako spodbuja uvedbo in uporabo takih novih tehnologij, vključno z umetno inteligenco, hkrati pa je usmerjena tudi v izboljšanje dostopa do odškodnine, zlasti z uvedbo pravil, ki olajšujejo dokazovanje (3. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Ureditev po Direktivi 2024/2853 temelji na načelu popolne harmonizacije, kar pomeni, da države članice v zvezi z zadevami, ki spadajo na področje uporabe direktive, ne smejo ohranjati ali uvajati bolj ali manj strogih določb od tistih, ki jih določa direktiva (3. člen in 8. uvodna izjava Direktive 2024/2853). S tem se zagotavlja enotna raven varstva potrošnikov in drugih fizičnih oseb, upošteva sodna praksa Sodišča Evropske unije in preprečuje razdrobljenost pravnega okvirja na notranjem trgu.

Ob tem predlog zakona ne posega v druga področja prava, ki jih Direktiva 2024/2853 izrecno pušča nedotaknjena. Tako ne vpliva na uporabo prava varstva osebnih podatkov (zlasti Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov, UL L št. 119 z dne 4. 5. 2016, str. 1), Direktive 2002/58/ES evropskega parlamenta

in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij (Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah, UL L št. 201 z dne 31. 7. 2002, str. 37) ter Direktive (EU) 2016/680 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki jih pristojni organi obdelujejo za namene preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja ali pregona kaznivih dejanj ali izvrševanja kazenskih sankcij, in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Okvirnega sklepa Sveta 2008/977/PNZ (UL L št. 119 z dne 4. 5. 2016, str. 89). Prav tako ne posega v pravice oškodovancev na podlagi nacionalnih pravil o pogodbeni ali nepogodbeni odgovornosti iz razlogov, ki niso napaka na proizvodu, vključno z nacionalnimi pravili o izvajanju prava Evropske unije (primeroma odgovornost na podlagi garancije ali napake oziroma objektivna odgovornost za škodo, ki je povzročena zaradi lastnosti organizma in je posledica genskega inženiringa ter druge določbe nacionalnega prava, ki se med drugim uporabljajo za doseganje cilja učinkovitega varstva potrošnikov in drugih fizičnih oseb; 9. uvodna izjava in 2. člen Direktive 2024/2853). Oškodovanci lahko tako še naprej uveljavljajo zahtevke po splošnih pravilih obligacijskega prava ali na podlagi posebnih nacionalnih režimov odgovornosti.

Predlog zakona prav tako ne posega v posebne sisteme odgovornosti, ki obstajajo zunaj klasičnih odškodninskih režimov, kot so nacionalni zdravstveni sistemi, sistemi socialne varnosti ali zavarovalne sheme (11. uvodna izjava Direktive 2024/2853), niti ne ureja odgovornosti za škodo zaradi jedrskih nesreč, če odgovornost za tako škodo urejajo mednarodne konvencije, ki so jih ratificirale države članice (2. člen in 7. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Področje uporabe predloga zakona je časovno vezano na proizvode dane na trg ali v uporabo po datumu začetka uporabe predloga zakona, kar zagotavlja pravno varnost in predvidljivost za gospodarske subjekte. Celotna ureditev tako vzpostavlja sodoben, tehnološko nevtralen in sistemsko usklajen okvir produktne odgovornosti, ki uravnoteženo zasleduje cilje varstva oškodovancev, pravne varnosti in učinkovitega delovanja notranjega trga.

K 2. členu:

S predlogom zakona se v nacionalni pravni red prenašajo določbe Direktive 2024/2853 z dne 18. 11. 2024, objavljene v Uradnem listu Evropske unije, št. 2024/2853, ki je stopila v veljavo 8. 12. 2024 in nadomešča dosedanjo ureditev iz leta 1985.

Direktiva 2024/2853 posodablja obstoječi harmonizirani okvir evropskega prava odgovornosti za proizvode z napako z namenom zagotavljanja pravilnega delovanja notranjega trga ter visoke ravni varstva potrošnikov in drugih fizičnih oseb. Iz njenega namena izhaja, da je ureditev omejena na varstvo fizičnih oseb kot oškodovancev, pri čemer se pravice do odškodnine lahko uveljavljajo tudi prek drugih oseb v skladu s pravili nacionalnega in evropskega prava (npr. kolektivno uveljavljanje pravic).

Direktiva 85/374/EGS je predstavljala instrument za urejanje odgovornosti za proizvode z napako, vendar jo je bilo treba revidirati zaradi bistvenih sprememb v tehnološkem in gospodarskem okolju. Zlasti razvoj novih tehnologij, vključno z umetno inteligenco, digitalnimi proizvodi in povezanimi storitvami, ter novi poslovni modeli, kot so krožno gospodarstvo in kompleksne globalne dobavne verige, so razkrili pomanjkljivosti obstoječe ureditve, zlasti glede pravne nejasnosti, kaj vsebuje pojem proizvoda, razmejitve odgovornih oseb ter težav pri dokazovanju. Cilj prenovljene ureditve je zagotoviti, da pravni okvir ne ovira razvoja in uporabe novih tehnologij, temveč zagotavlja pravno varnost tako za oškodovance kot za gospodarske subjekte. Prenovljena ureditev tako stremi k vzpostavitvi enotnih konkurenčnih pogojev na notranjem trgu ter enake ravni varstva ne glede na uporabljeno tehnologijo (3. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Poleg potrebe po pojasnitvi temeljnih pojmov in konceptov, ob upoštevanju sodne prakse Sodišča Evropske unije, je bila posodobitev sistema odgovornosti za izdelke z napako potrebna tudi zaradi zagotavljanja skladnosti z drugimi področji prava Evropske unije, zlasti z zakonodajo o varnosti

proizvodov in nadzoru trga (4. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Zaradi obsega potrebnih sprememb in zaradi večje pravne jasnosti je bila Direktiva 85/374/EGS razveljavljena in nadomeščena z novo direktivo, namesto da bi bila zgolj delno spremenjena (5. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ker ciljev Direktive 2024/2853, zlasti zagotavljanja pravilnega delovanja notranjega trga, neizkrivljene konkurence in visoke ravni varstva fizičnih oseb, države članice ne morejo zadovoljivo doseči same, zaradi narave vse-unijskega trga z blagom, se ti cilji preko harmonizacije pravil o odgovornosti z proizvode z napako učinkoviteje dosegajo na ravni Evropske unije. Zato je Evropska unija sprejela ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz 5. člena Pogodbe o Evropski uniji (UL C št. 191 z dne 29. 7. 1992, str. 1). V skladu z načelom sorazmernosti iz 5. člena Pogodbe o Evropski uniji, sama ureditev ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje teh ciljev (64. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

K 3. členu:

Ta člen določa subsidiarno uporabo splošnih pravil obligacijskega in procesnega prava za vprašanja, ki niso posebej urejena s predlogom zakona.

V delu, ki se nanaša na obligacijska razmerja, določba vsebinsko povzema že splošno pravilo iz 1. člena OZ, po katerem določbe OZ vsebujejo temeljna načela in splošna pravila za vsa obligacijska razmerja, pri čemer se za obligacijska razmerja, kolikor posamezna vprašanja niso posebej urejena z drugim zakonom, uporabljajo določbe OZ. Iz tega vidika sklic na OZ ni nujen, saj subsidiarna uporaba njegovih določb izhaja že iz systemske narave OZ kot temeljnega predpisa obligacijskega prava. Kljub temu je takšna določba v predlog zakona vključena zaradi večje jasnosti in preglednosti, zlasti za uporabnike, saj izrecno opozarja na razmerje med posebnim režimom produktne odgovornosti in splošnimi pravili obligacijskega prava. Podobno rešitev vsebuje tudi 3. člen ZVPot-1.

Uporaba 155. člena OZ, ki se nanaša na odgovornost proizvajalca za proizvode z napako, pa ostaja relevantna zlasti za primere, ki ne sodijo v področje uporabe predloga zakona, na primer za škodo na premoženju, ki se uporablja izključno za poklicne namene (B2B razmerja) ter v primeru nastanka škode pravnih oseb, saj je ureditev po predlogu zakona namenjena zagotavljanju odškodnine fizičnim osebam (22. uvodna izjava Direktive 2024/2853). V povezavi z drugim odstavkom 155. člena OZ, ki določa odgovornost proizvajalca tudi za nevarne lastnosti stvari, če ni ukrenil vsega, kar je potrebno, da škodo, ki jo je mogel pričakovati, prepreči z opozorilom, varno embalažo ali kakšnim drugim ustreznim ukrepom, pa je relevantno tudi stališče Sodišča Evropske unije je v zadevi *Sanofi Pasteur* (Sodba Sodišča (drugi senat) z dne 26. marca 2026, LF proti Sanofi Pasteur SA, zadeva C-338/24). Sodišče Evropske unije je pojasnilo, da 13. člen Direktive 85/374/EGS državam članicam dopušča tudi ohranitev krivdnih režimov odgovornosti, pod pogojem, da ti ne temeljijo zgolj na obstoju napake, temveč na ravnanju proizvajalca, kot je na primer ohranitev proizvoda na trgu kljub poznavanju tveganj ali opustitev dolžne skrbnosti. V skladu s sodno prakso Sodišča Evropske unije tako lahko oškodovanci uveljavljajo odškodnino tudi na podlagi drugih režimov odgovornosti, če ti ne temeljijo na napaki proizvoda (Stališče Komisije, Q&A, 2nd batch, December 2025). Glede drugih pravil, pa ostaja splošno pravilo iz 3. člena predloga zakona oziroma 1. člena OZ, katerega določbe se smiselno uporabljajo. S tem se zagotavlja usklajenost s splošnim režimom deliktne krivdne odgovornosti.

Splošna pravila obligacijskega prava se uporabljajo predvsem za vprašanja, ki jih predlog zakona ne ureja, zlasti glede obsega in višine odškodnine, vzročne zveze ter drugih splošnih predpostavk odškodninske odgovornosti. V pošteveh pridejo predvsem določbe splošnega dela OZ, ki določa v I. poglavju temeljna načela obligacijskih razmerij, v II. poglavju pa ureja nastanek obligacijskih obveznosti. V 2. oddelku OZ pod naslovom: povzročitev škode ureja v 1. do 9. odseku splošna načela, krivdno odgovornost, odgovornost za drugega, odgovornost za delavce, odgovornost za škodo od nevarne stvari ali nevarne dejavnosti, posebne primere odgovornosti, povrnitev škode, odgovornost več oseb za isto škodo ter pravico oškodovanca zahtevati odškodnino po zastaranju pravice. V povezavi z določbami predloga zakona so glede višine in vrste odškodnine relevantne predvsem določbe v 7. odseku OZ, ki ureja povrnitev škode. Pod naslovom I. so namreč določena pravila glede povrnitve premoženjske škode

(164. – 167. člen OZ), pri čemer kot pravilo določa vzpostavitev prejšnjega stanja, alternativno pa možnost določitve ustrezne denarne odškodnine (164. člen OZ); v primeru smrti, telesne poškodbe ali okvare zdravja, pa ima odškodnina praviloma obliko denarne rente (167. člen OZ). OZ pod naslovom II. določa obseg povrnitve premoženjske škode (168. – 171. člen OZ), ki obsega tako navadno škodo kot tudi povrnitev izgubljenega dobička (168. člen OZ), pri čemer velja pravilo popolne odškodnine (169. člen OZ). Podrobneje pa je urejena tudi deljena odgovornost v primeru prispevka oškodovanca (171. člen OZ). Pod naslovom III. OZ določa posebna pravila o povrnitvi premoženjske škode v primeru smrti, poškodbe in okvare zdravja (172. – 176. člen OZ), kjer se v okviru premoženjske škode priznava povračilo izgubljenega zaslužka, stroškov za zdravljenje in pogreb (172. člen OZ) ter odškodnina za izgubljeno preživljanje (173. člen OZ). V povezavi s povračilom nepremoženjske škode, OZ pod V. naslovom (178. – 180., 182., 184. – 185. člen OZ) določa pravilo denarne odškodnine za pretrpljene telesne bolečine, duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti, skaženosti, razžalitve dobrega imena in časti ali okrnitve svobode ali osebnostne pravice ali smrti bližnjega in za strah, če okoliščine primera to opravičujejo. Pravična denarna odškodnina za nepremoženjsko škodo pripada oškodovancu neodvisno od povračila premoženjske škode, pa tudi če premoženjske škode ni (179. člen OZ). Oškodovanci imajo pravico do odškodnine za bodočo škodo; pravico do odškodnine za nepremoženjsko škodo (duševne bolečine) pa imajo tudi posredni oškodovanci (180. člen OZ).

V slovenski nacionalni ureditvi načeloma velja, da je nepogodbena razmerje odgovornosti za škodo obligacijsko-pravno razmerje v katerem sta udeleženi dve osebi: oškodovalec (povzročitelj škode) in oškodovanec. Odgovornost neposrednega oškodovanca za škodo posrednega oškodovanca je po splošnih pravilih odškodninskega prava izključena. Že iz splošnega pravila v prvem odstavku 131. člena OZ namreč izhaja, da je, kdor drugemu povzroči škodo, to dolžan povrniti (če ne dokaže, da je nastala brez njegove krivde). Temeljno pravilo je, da mora oškodovancu škodo, ki je pravno priznana, povrniti tisti, ki jo je povzročil, pri čemer je praviloma oškodovanec v smislu OZ samo tisti, ki je utrpel neposredno škodo. Drugače pa je izrecno določeno v primeru nepremoženjske škode, kjer na podlagi 180. člena OZ, zaradi smrti ali posebno hude invalidnosti neposrednega oškodovanca, pripada odškodnina za duševne bolečine, ki jih trpijo zaradi tega (tudi) določeni posredni oškodovanci (Sodba Vrhovnega sodišča RS, II Ips 271/2010, 28. november 2013 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 3108/2009). Besedilo 5. člena Direktive 2024/2853 določa, da države članice zagotovijo, da je vsaka fizična oseba, ki utрпи škodo zaradi proizvoda z napako (tj. oškodovanec), upravičena do odškodnine (prvi odstavek), pri čemer lahko zahtevke za odškodnino uveljavljajo tudi osebe, ki so nasledile pravico oškodovanca ali je bila ta na njih prenesena na podlagi prava Evropske unije, nacionalnega prava oziroma pogodbe, ali oseba, ki deluje v imenu enega ali več oškodovancev na podlagi prava Evropske unije ali nacionalnega prava (drugi odstavek). Skladno z navedenim se uporabljajo v sklopu ureditve na podlagi predloga zakona nacionalne določbe v povezavi s škodo, ki dovoljujejo priznavanje pravice do odškodnine za neposredne oškodovance, kot tudi za posredne oškodovance, ki so utrpeli škodo zaradi neposredne škode oškodovanca. Tako je omogočena širša pravno relevantna vzročnost in s tem obseg škode za katero odgovarja oškodovalec (27. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Drugi odstavek 5. člena Direktive 2024/2853 zajema zlasti primere subrogacije oziroma pravnega nasledstva glede odškodninskega zahtevka, na primer kadar zavarovalnica, nosilec socialnega zavarovanja ali druga oseba oškodovancu povrne škodo in nato uveljavlja regresni zahtevek proti proizvajalcu proizvoda z napako (to je posebej pomembno pri škodi, povezani s farmacevtskimi izdelki ali medicinskimi pripomočki, kjer stroške pogosto najprej krijejo sistemi socialne varnosti). Ker Direktiva 2024/2853 sama ne določa pogojev, pod katerimi lahko takšne osebe uveljavljajo odškodninski zahtevek, se v skladu z načelom procesne avtonomije procesni položaj subrogiranih oseb, vključno z morebitnimi pravili o nasprotju interesov, urejajo po nacionalnem pravu držav članic, ob spoštovanju načel enakovrednosti in učinkovitosti (Sodba Sodišča (peti senat) z dne 10. aprila 2003, Joachim Steffensen, zadeva C-276/01, točka 60, in zadeva Sodba Sodišča (četrti senat) z dne 20. novembra 2014, Novo Nordisk Pharma GmbH proti S., zadeva C-310/13, točke 26. do 30; Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025). Subrogacija je urejena kot institut materialnega prava v OZ, njene procesne posledice pa se presojujejo po splošnih pravilih Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 –

uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 16/19 – ZNP-1, 70/19 – odl. US, 1/22 – odl. US, 3/22 – ZDeb in 92/24 – odl. US; v nadaljnjem besedilu ZPP) o aktivni legitimaciji in procesnem nasledstvu. Subrogirana oseba zato v pravdi nastopa kot nosilec terjatve, ki je nanjo prešla na podlagi zakona ali pogodbe. Oseba, ki izpolni tujo obveznost, pod pogoji iz 274. člena OZ stopi v pravni položaj upnika, pri čemer, če ima kakšen pravni interes pri tem, prehod terjatve in stranskih pravic nastopi po samem zakonu z izpolnitvijo obveznosti (275. člen OZ). Pri zakoniti subrogaciji gre pogosto za položaj, ko prehod pravic nastopi že pred začetkom pravde, na primer, ko zavarovalnica ali nosilec socialnega zavarovanja povrne škodo oškodovancu. V takšnem primeru subrogirana oseba nastopa neposredno kot tožnik na podlagi materialnopravnega prehoda terjatve po OZ, njena procesna legitimacija pa se presoja po splošnih pravilih civilnega procesnega prava o aktivni legitimaciji. Poseben primer subrogacije predstavlja zavarovalniška subrogacija iz 963. člena OZ, saj z izplačilom zavarovalnine preidejo po samem zakonu na zavarovalnico do višine izplačane zavarovalnine vse pravice zavarovanca nasproti osebi, odgovorni za škodo. Zavarovalnica tako z izplačilom vstopi v pravni položaj oškodovanca in lahko proti odgovorni osebi uveljavlja regresni zahtevek v obsegu izplačane zavarovalnine. Pri tem prehod pravic ne sme poslabšati položaja zavarovanca, ki ima prednost pri poplačilu neporavnane škode. V procesnem smislu subrogirana oseba nastopa kot nosilec materialnopravne terjatve, ki je prešla nanjo, zato lahko sama vloži tožbo oziroma nadaljuje postopek kot aktivno legitimirana oseba, pri čemer sodna praksa priznava aktivno legitimacijo subrogiranih oseb (primeroma: sodba Višjega sodišča v Ljubljani I Cpg 509/2024 z dne 5. 3. 2025, sodba in sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 578/2024 z dne 25.4.2024).

V 8. odseku OZ (186. – 188. člen OZ) so nadalje relevantna pravila glede odgovornosti več oseb za isto škodo, ki pa je tudi predmet posebne ureditve v 13. členu tega zakona. V 9. odseku 2. oddelka se v 189. členu OZ ureja še pravica oškodovanca zahtevati odškodnino po zastaranju pravice, pri čemer pa zastaranje OZ ureja v 4. oddelku IV. poglavja (Prenehanje obveznosti) v 335. do 370. členu OZ. Medtem ko so v 15. členu tega zakona določena nekatera posebna pravila v povezavi z zastaranjem, pa se določbe OZ uporabljajo glede vseh ostalih vprašanj, ki niso posebej urejena v tem zakonu (kot na primer pravila glede zadržanja in pretrganja zastaranja).

V delu, ki se nanaša na pravdni postopek, določba 3. člena predloga zakona potrjuje uporabo pravil zakona, ki ureja pravdni postopek, kolikor ta zakon ne določa posebnih procesnih pravil. Takšna formulacija odraža splošno procesno načelo, da se v posameznih postopkih uporabljajo pravila, določena za ta postopek, razen če poseben zakon določa drugače. V tem predlogu zakona so posebna procesna pravila urejena zlasti v 18. in 19. členu predloga zakona.

Predlagana določba zagotavlja sistemsko jasnost in preprečuje razlagalne dvome glede razmerja med tem predlogom zakona ter splošnimi pravnimi režimi obligacijskega in procesnega prava.

K 4. členu:

V 4. členu predloga zakona se določa odgovornost proizvajalca proizvoda z napako v primeru kršitve določenih pravno varovanih dobrin. Določba prenaša 6. člen Direktive 2024/2853, ki taksativno določa vrste škode za katere je mogoče uveljavljati odškodninski zahtevek, pri čemer zajema materialne izgube, ki so posledica smrti, telesne poškodbe ali poškodovanja oziroma uničenja premoženja ter uničenja ali poškodovanja podatkov. Kršitve katerih pravic in pravnih dobrin dajejo pravico do odškodnine (priznanja premoženjske in/ali nepremoženjske škode), določa 1. do 3. točka prvega odstavka 4. člena predloga zakona.

Pravica do odškodnine na podlagi prvega odstavka 4. člena predloga zakona zajema premoženjsko škodo, ki je posledica škode iz 1. do 3. točke prvega odstavka tega člena, kot tudi nepremoženjsko škodo, ki nastane zaradi škode iz prvega odstavka 4. člena, če se ta lahko povrne v okviru določb OZ. Glede nepremoženjske škode Direktiva 2024/2853 namreč ne vzpostavlja samostojnega in enotnega

režima, temveč je povrnitev le-te odvisna od nacionalnega prava držav članic, saj je vprašanje vrste, obsega in višine nepremoženjske škode prepuščeno nacionalnim pravnim redom (23. uvodna izjava in 6. člen Direktive 2024/2853). Ureditev pa izrecno izključuje nekatere vrste škode iz svojega področja uporabe, zlasti čisto ekonomsko izgubo, odškodnino za kršitev zasebnosti ali diskriminacijo, če niso povezane s škodo, ki jo zajema predlog zakona. Vendar pa to ne posega v možnost uveljavljanja škode (tudi nepremoženjske) na podlagi drugih pravnih podlag (24. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V povezavi s pravili glede obsega in izračuna odškodnine, vključno z nepremoženjsko škodo, se tako uporabljajo pravila OZ, saj morajo države članice določiti pravila za izračun odškodnine, pri čemer mora biti žrtvam zagotovljena popolna in ustrezna odškodnina za nastalo škodo (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025). Pri tem je pravica do odškodnine omejena na zahtevke fizičnih oseb, saj iz besedila Direktive 2024/2853 izhaja, da je njen namen, da varuje potrošnike in druge fizične osebe.

V 1. točki prvega odstavka 4. člena predloga zakona je urejena odgovornost za smrt, telesno poškodbo ali okvaro zdravja, vključno z medicinsko priznano škodo za duševno zdravje, s čimer se ohranja temeljni namen sistema produktne odgovornosti, tj. varstvo telesne in osebnostne integritete posameznika. Pojem telesne poškodbe izrecno vključuje tudi medicinsko priznano in medicinsko potrjeno škodo za duševno zdravje, ki vpliva na splošno zdravstveno stanje oškodovanca in lahko zahteva zdravljenje ali terapijo, ob upoštevanju, med drugim, mednarodne klasifikacije bolezni Svetovne zdravstvene organizacije (22. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Za nastanek odgovornosti na podlagi te določbe je najprej odločilno, ali je prišlo do smrti, telesne poškodbe ali medicinsko priznane okvare zdravja, ki sproži odgovornost. Šele če je ta predpostavka izpolnjena, se glede odmere odškodnine uporabijo pravila OZ glede povrnitve premoženjske in nepremoženjske škode za telesne bolečine, duševne bolečine in druge oblike trpljenja (če gre za medicinsko priznano škodo za duševno zdravje).

V povezavi z določbami tega zakona so glede višine in vrste odškodnine relevantne predvsem določbe v 7. odseku OZ, ki ureja povrnitev škode. Pod naslovom I. so namreč določena pravila glede povrnitve premoženjske škode (164. – 167. člen OZ), pri čemer OZ kot pravilo določa vzpostavitev prejšnjega stanja, alternativno pa možnost določitve ustrezne denarne odškodnine (164. člen OZ). V primeru smrti, telesne poškodbe ali okvare zdravja, ima odškodnina praviloma obliko denarne rente (167. člen OZ). Naslov II. OZ ureja obseg povrnitve premoženjske škode (168. – 171. člen OZ), ki obsega tako navadno škodo kot tudi povrnitev izgubljenega dobička (168. člen OZ), pri čemer velja pravilo popolne odškodnine (169. člen OZ). Podrobneje pa je urejena tudi deljena odgovornost v primeru prispevka oškodovanca (171. člen OZ). Pod naslovom III. OZ določa posebna pravila o povrnitvi premoženjske škode v primeru smrti, poškodbe in okvare zdravja (172. – 176. člen OZ), kjer se v okviru premoženjske škode priznava povračilo izgubljenega zaslužka ter stroškov za zdravljenje in pogreb (172. člen OZ) ter odškodnina za izgubljeno preživljanje (173. člen OZ). V povezavi s povračilom nepremoženjske škode, OZ pod V. naslovom (178. – 180., 182., 184. – 185. člen OZ) določa pravilo denarne odškodnine za pretrpljene telesne bolečine, duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti, skaženosti, razžalitve dobrega imena in časti ali okrnitve svobode ali osebnostne pravice ali smrti bližnjega in za strah, če okoliščine primera to opravičujejo. Pravična denarna odškodnina za nepremoženjsko škodo pripada oškodovancu neodvisno od povračila premoženjske škode, pa tudi če premoženjske škode ni (179. člen OZ). Oškodovanec ima pravico do odškodnine tudi za bodočo škodo; pravico do odškodnine za nepremoženjsko škodo (duševne bolečine) pa imajo tudi posredni oškodovanci (180. člen OZ). Prav tako pa veljajo, tudi v primeru nepremoženjske škode, določbe o deljeni odgovornosti in zmanjšanju odškodnine, ki veljajo za premoženjsko škodo (185. člen OZ), kar predlog zakona podrobneje ureja v 13. členu. Pri tem pa določba 183. člena OZ ni uporabljiva v okviru določanja odškodnine na podlagi tega predloga zakona, saj gre za denarno odškodnino pravni osebi za okrnitev ugleda ali dobrega imena, pri čemer pa je ureditev odgovornosti za izdelke z napako na podlagi predloga zakona namenjena le varstvu fizičnih oseb.

V 2. točki prvega odstavka 4. člena predloga zakona je urejena premoženjska škoda, pri čemer predlog zakona določa tudi njene meje. Povrnitev škode je omejena na škodo na »drugi stvari«, kar pomeni, da

škoda na samem proizvodu z napako ni pravno priznana. V okviru te določbe je izrecno urejena tudi situacija, ko sestavni del z napako povzroči škodo na proizvodu v katerega je bil vključen ali z njim povezan. Tudi v tem primeru škoda na proizvodu ni pravno priznana, pri čemer gre za posebno pravilo za primere komponent, ki dopolnjuje splošno izključitev škode na samem proizvodu. Prav tako je izključena škoda na premoženju, ki se uporablja izključno za poklicne namene. Ta omejitev izhaja iz cilja ureditve, ki zagotavlja odškodnino fizičnim osebam, zato premoženje, namenjeno izključno opravljanju poklicne dejavnosti, ne sodi v njen stvarni obseg (22. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Nasprotno pa predlog zakona zajema t. i. mešano premoženje, ki se uporablja tako za zasebne kot poklicne namene, saj bi popolna izključitev takšnih primerov nesorazmerno oslabil varstvo oškodovancev (25. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Zato se škoda na takšnem premoženju povrača, ne glede na konkretno uporabo v trenutku nastanka škode.

Na podlagi 3. točke prvega odstavka 4. člena predloga zakona se priznava v okviru uveljavljanja škode na podlagi tega zakona tudi za uničenje ali poškodovanje podatkov, kot je na primer izbris digitalnih datotek, vključno s stroški njihove povrnitve ali obnovitve (20. uvodna izjava Direktive 2024/2853). S tem se v slovensko nacionalno ureditev prenaša razširjeni koncept škode iz Direktive 2024/2853, ki odraža vse večji pomen in vrednost nematerialnih sredstev v digitalnem okolju. To zagotavlja varstvo fizičnim osebam tudi za materialne izgube, ki so posledica uničenja in poškodovanja podatkov, z izjemo tistih podatkov, ki se uporabljajo za strokovne namene, čeprav ne izključno (22. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Uničenje ali poškodovanje podatkov ne povzroči samodejno materialne izgube, če lahko žrtev brezplačno pridobi podatke, na primer kadar obstaja varnostna kopija podatkov ali jih je mogoče ponovno prenesti oziroma kadar gospodarski subjekt ponovno vzpostavi ali ponovno ustvari podatke, ki začasno niso na voljo, na primer v virtualnem okolju (20. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ker podatki kot digitalna vsebina nimajo fizične oblike, uničenje ali poškodovanje podatkov predstavlja posebno kategorijo pravno priznane škode, ki presega tradicionalno pojmovanje škode na stvareh. OZ poškodovanja ali uničenja podatkov posebej ne ureja, zato se glede vprašanj povrnitve takšne škode uporabljajo splošna pravila odškodninskega prava. V slovenskem pravnem redu lahko škoda na podatkih predstavlja premoženjsko škodo, če povzroči zmanjšanje premoženja ali preprečitev njegovega povečanja, pri čemer mora biti njen obstoj konkretno izkazan. S priznanjem uničenja ali poškodovanja podatkov kot samostojne kategorije pravno priznane škode pa Direktiva 2024/2853 presega tradicionalno navezanost premoženjske škode na fizične predmete ter upošteva samostojno ekonomsko vrednost podatkov v digitalnem okolju.

Direktiva obenem jasno razlikuje med uničenjem ali poškodovanjem podatkov ter kršitvami pravil o varstvu osebnih podatkov, saj slednje urejajo posebni pravni režimi in niso predmet te ureditve (Splošna uredba o varstvu podatkov; Uredba (EU) 2018/1725 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2018 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah, organih, uradih in agencijah Unije in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 45/2001 in Sklepa št. 1247/2002/ES (UL L št. 295 z dne 21. 11. 2018, str. 39); Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah; 20. uvodna izjava Direktive 2024/2853). V tem pogledu Direktiva 2024/2853 pomeni pomembno normativno dopolnitev, saj podatke obravnava kot samostojno kategorijo pravno priznane škode, ne glede na njihovo stvarnopravno kvalifikacijo v nacionalnem pravu. S tem presega omejitve tradicionalnega pojmovanja premoženja in omogoča učinkovitejše varstvo oškodovancev v digitalnem okolju, kjer imajo podatki samostojno ekonomsko vrednost (Stališče Komisije, Q&A, 3rd batch, April 2026).

Drugi odstavek 4. člena predloga zakona določa, da odgovornost proizvajalca zajema tudi škodo, ki jo povzroči sestavni del z napako, kadar je bil ta vključen v proizvod ali z njim povezan pod nadzorom proizvajalca. Določba temelji na konceptu nadzora proizvajalca nad vključevanjem sestavnih delov v proizvod, pri čemer odgovornost ne preneha zgolj zato, ker je sestavni del vključen v drug proizvod (6., 17. in 53. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Takšna ureditev je posebej pomembna v sodobnih proizvodnih verigah, kjer so proizvodi sestavljeni iz številnih fizičnih in digitalnih komponent, vključno s programsko opremo in povezanimi storitvami.

Tretji odstavek 4. člena predloga zakona odgovornost ne omejuje zgolj na proizvajalca končnega proizvoda, temveč zajema tudi proizvajalce posameznih sestavnih delov, kadar imajo ti napako. Z vidika varstva oškodovanca je bistveno, da odgovornost zajame vse gospodarske subjekte, ki sodelujejo v proizvodnem procesu in s tem prispevajo k tveganju nastanka škode, če je imel proizvod ali sestavni del, ki so ga dobavili, napako (36. uvodna izjava Direktive 2024/2853). V takšnih primerih je določena solidarna odgovornost proizvajalca proizvoda in proizvajalca sestavnega dela, kadar sestavni del z napako povzroči napako končnega proizvoda, če je bil vključen s strani proizvajalca ali z njegovim soglasjem. Takšna ureditev odraža načelo, da mora biti oškodovancu omogočeno, da zahteva celotno odškodnino od katerega koli od odgovornih oseb, ne da bi nosil breme razmejevanja njihovega prispevka k nastanku škode, kar podrobneje ureja 13. člen predloga zakona (odgovornost več oseb). Za odgovornost proizvajalca končnega proizvoda je odločilno, da je bila vključitev ali povezava sestavnega dela izvedena v okviru njegove sfere nadzora. Kadar pa je sestavni del vključen v proizvod izven nadzora proizvajalca končnega proizvoda, se odgovornost presoja ločeno, pri čemer lahko proizvajalec sestavnega dela odgovarja samostojno, če njegov sestavni del izpolnjuje pogoje za proizvod v smislu tega predloga zakona (5. člen predloga zakona). Takšna ureditev zagotavlja, da oškodovanec tudi v primerih, ko integracija sestavnega dela ni bila pod nadzorom proizvajalca končnega proizvoda, ne ostane brez učinkovitega pravnega varstva.

Hkrati je izrecno določeno, da se odgovornost ne razteza na škodo, ki jo je sestavni del z napako povzročil samemu proizvodu. S tem se jasno vzpostavlja razmejitev med odgovornostjo za škodo na drugih pravno varovanih dobrinah in škodo na samem proizvodu, ki ostaja predmet drugih pravnih režimov, zlasti pogodbenih jamčevalnih zahtevkov.

Direktiva 2024/2853 ne vpliva na različne načine uveljavljanja povrnitve škode na nacionalni ravni, bodisi s sodnimi postopki, izvensodnimi rešitvami, alternativnim reševanjem ali zastopniškimi tožbami na podlagi Direktive (EU) 2020/1828 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2020 o zastopniških tožbah za varstvo kolektivnih interesov potrošnikov in razveljavitvi Direktive 2009/22/ES (UL L št. 409 z dne 4. 12. 2020, str. 1) ali v okviru nacionalnih sistemov za kolektivno povrnitev škode (29. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ker možnost različnih načinov uveljavljanja odškodninskih zahtevkov izhaja neposredno iz ustreznih pravil prava Evropske unije in nacionalnega prava, to ne zahteva posebne ureditve v zakonu.

K 5. členu:

V 5. členu predloga zakona se opredeljuje pojem proizvoda pri čemer določba prenaša 4. člen (1.- 4. točko) ter drugi odstavek 2. člena Direktive 2024/2853. Pri tem je treba upoštevati tudi uskladitev pojmov z okvirnimi pravili prava Evropske unije o proizvodih, zlasti s Sklepom št. 768/2008/ES o skupnem okviru za trženje proizvodov in razveljavitvi Sklepa Sveta 93/465/EGS (UL L št. 218 z dne 13. 8. 2008, str. 82), ki določa skupna načela in referenčne opredelitve za sektorsko zakonodajo o proizvodih z namenom enotnega razumevanja pojma proizvoda in sorodnih pojmov v pravu Evropske unije. Zaradi skladnosti z navedenim sklepom so opredelitve pojmov v zakonu usklajene z opredelitvami v Sklepu 768/2008/ES (12. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Prvi odstavek 5. člena predloga zakona določa, kaj se šteje za proizvod. Točka 1. določa, da so proizvodi vse premičnine, tudi če so vključene v drugo premičnino ali nepremičnino, ali so z njo medsebojno povezane. Takšna formulacija zagotavlja, da velja za proizvod ne le samostojna premična stvar, kakor jo opredeljuje stvarno pravo. S tem se uveljavlja široko in tehnološko nevtrarno razumevanje pojma proizvoda, glede na njegovo funkcionalno vlogo v prometu, ki omogoča celovito ureditev odgovornosti za proizvode v sodobnem gospodarskem okolju (6. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Vključitev surovin pomeni, da so v obseg odgovornosti zajeti tudi začetni elementi proizvodnega procesa (npr. voda, plin), s čimer se preprečuje vrzeli v odgovornosti v primerih, ko škoda izvira iz napake v osnovnih vhodnih elementih proizvodnje.

Prav tako pa je električna energija v 2. točki prvega odstavka 5. člena predloga zakona izrecno opredeljena kot proizvod, s čimer se nadaljuje kontinuiteta ureditve iz Direktive 85/374/EGS (16. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V pojem proizvoda je pod 3. točko prvega odstavka 5. člena predloga zakona izrecno vključena tudi programska oprema, kot so operacijski sistemi, strojna programska oprema, računalniški programi, aplikacije ali umetnointeligenčni sistemi, ne glede na način njene dobave ali uporabe. S tem se presega tradicionalna vezanost produktne odgovornosti na materialne stvari, kot jih opredeljuje stvarno pravo, in se prilagaja digitalni realnosti, saj so proizvodi v digitalni dobi lahko materialni ali nematerialni. Programska oprema postaja vse bolj pogosta na trgu in posledično imajo tovrstni proizvodi vedno bolj pomembno vlogo za varnost proizvodov, zato je relevantna njihova vključenost v sistem produktne odgovornosti ter da so razvijalci ali izdelovalci programske opreme, vključno s ponudniki umetnointeligenčnih sistemov v smislu Uredbe (EU) 2024/1689 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci in spremembi uredb (ES) št. 300/2008, (EU) št. 167/2013, (EU) št. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 in (EU) 2019/2144 ter direktiv 2014/90/EU, (EU) 2016/797 in (EU) 2020/1828 (Akt o umetni inteligenci, UL L št. 2024/1689 z dne 12. 7. 2024), odgovorni kot proizvajalci. Ker se tovrstni izdelki lahko dajo na trg kot samostojen proizvod ali pa se naknadno vključijo v druge proizvode kot sestavni del, za odškodninsko odgovornost ni relevantno, kako je bil dobavljen ali kako se uporablja (npr. kje je shranjen oziroma dostopen - lokalno na napravi, preko omrežja ali oblaka; če je dobavljen v okviru modela programske opreme kot storitev ipd.). Uporaba programske opreme v okviru storitve oziroma modela »programska oprema kot storitev« (*Software-as-a-Service – SaaS*) sama po sebi ne pomeni, da takšna programska oprema ni proizvod, saj način dobave ali uporabe proizvoda ni odločilen za njegovo opredelitev kot proizvoda. Zato se lahko programska oprema, tudi kadar se zagotavlja v okviru storitve, še vedno šteje za proizvod v smislu predloga zakona, medtem ko pojem povezane storitve zajema predvsem digitalno storitev, ki omogoča ali podpira delovanje proizvoda (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

Hkrati pa ureditev razlikuje med programsko opremo kot proizvodom in zgolj informacijami ali vsebino digitalnih datotek (npr. medijske datoteke, e-knjige ali izvorna koda), ki same po sebi ne sodijo v pojem proizvoda (13. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Iz pojma proizvoda je v 3. točki prvega odstavka 5. člena predloga zakona izvzeta prosta in odprtokodna programska oprema, kadar ni razvita ali dana na voljo v okviru gospodarske dejavnosti. Namen te izjeme je spodbujanje inovacij in razvoja, saj gre za programsko opremo, katere izvorna koda je dostopna vsem, tako da lahko uporabniki prosto dostopajo do nje ali njene spremenjene različice, vsebuje pa tudi dovoljenja, ki vsakemu omogočajo svobodo uporabe, kopiranja, distribucije, preučevanja, spreminjanja in izboljševanja. Programske opreme, razvite ali dane na voljo pod takšnimi pogoji, se praviloma ne šteje za proizvod dan na trg, prav tako pa se razvoj ali prispevanje k njej ne šteje za omogočanje dostopnosti na trgu. Če je prosta in odprtokodna programska oprema zagotovljena v odprtih odložiščih oziroma jih dobavlja neprofitna organizacija, ne gre za omogočanje njene dostopnosti na trgu oziroma dobavo v poslovnem okvirju, razen če se njeno zagotavljanje ali dobava izvaja v okviru gospodarske dejavnosti (14. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Na drugi strani pa se izjema za prosto in odprtokodno programsko opremo ne uporablja, kadar se taka programska oprema dobavlja v okviru gospodarske dejavnosti. To velja zlasti v primerih, ko se programska oprema dobavlja za plačilo ali v zameno za osebne podatke, ki se ne uporabljajo izključno za izboljšanje varnosti, združljivosti ali interoperabilnosti programske opreme. V takšnih primerih se šteje, da je programska oprema dana na trg v okviru gospodarske dejavnosti, zato se zanjo uporablja ureditev odgovornosti za proizvode z napako (14. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Tudi kadar je prosta in odprtokodna programska oprema prvotno razvita ali dana na voljo zunaj okvira gospodarske dejavnosti, lahko postane predmet odgovornosti v okviru te ureditve, če jo proizvajalec vključi kot sestavni del svojega proizvoda in jo kot takšno da na trg. V takšnem primeru za škodo, ki jo povzroči napaka te programske opreme, odgovarja proizvajalec končnega proizvoda, saj je ta tisti, ki programsko opremo vključi v proizvod in jo ponudi na trgu kot del celote. Nasprotno pa razvijalec takšne programske opreme praviloma ne odgovarja, ker ne izpolnjuje pogojev za dajanje proizvoda ali sestavnega dela na trg v okviru gospodarske dejavnosti (15. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V 4. točki prvega odstavka 5. člena predloga zakona se določa, da so proizvodi tudi digitalne proizvodne datoteke, ki vsebujejo funkcionalne informacije, potrebne za izdelavo materialnega predmeta z omogočanjem avtomatiziranega nadzora strojev ali orodij, kot so vrtalniki, stružnice, rezkalni stroji in 3D-tiskalniki. S tem so v predlogu zakona zajete nove oblike proizvodnje, kjer je digitalni zapis bistven za nastanek fizičnega proizvoda, saj lahko napaka v digitalni datoteki povzroči nastanek škode preko fizičnega proizvoda, ki je izdelan na njeni podlagi. Tako na primer datoteka z računalniško podprto zasnovano (CAD), ki vsebuje napako in se uporabi za izdelavo 3D-tiskanega izdelka, ki povzroči škodo, predstavlja podlago za odgovornost po tem zakonu, če je bila taka datoteka razvita ali dana na voljo v okviru gospodarske dejavnosti (16. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Takšna ureditev preprečuje pravne vrzeli v primerih, ko škoda izvira iz digitalnega elementa proizvodnega procesa.

Drugi odstavek 5. člena predloga zakona opredeljuje sestavni del proizvoda kot vsak materialen ali nematerialen element, vključno s surovinami in povezanimi storitvami, ki je vključen v proizvod ali je z njim povezan. Namen določbe je zagotoviti, da vključitev posameznih elementov v končni proizvod ne vpliva na njihovo pravno relevantno v okviru odgovornosti za proizvode z napako. Tak pristop je posebej pomemben pri kompleksnih proizvodih katerih delovanje je odvisno od številnih komponent, vključno s programsko opremo in digitalnimi storitvami, ter odraža zahtevo po vključitvi vseh oseb, ki sodelujejo v proizvodnem procesu in prispevajo k tveganju za nastanek škode, v režim odgovornosti (36. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Definiciji proizvoda in sestavnega dela proizvoda se vsebinsko razlikujeta, pri čemer je pojem sestavnega dela širši. Poleg materialnih in nematerialnih elementov namreč zajema tudi povezane storitve, ki same po sebi ne predstavljajo proizvoda v smislu prvega odstavka tega člena, lahko pa pomenijo njegov sestavni del, če so vključene v proizvod ali z njim medsebojno povezane. Iz tega izhaja, da se ponudnik povezane storitve šteje tudi za proizvajalca sestavnega dela. Pojem povezane storitve je namenjen zajemu digitalnih storitev, ki so potrebne za delovanje proizvoda in bi sicer ostale zunaj področja uporabe predloga zakona zgolj zato, ker gre formalno za storitve. Namen ureditve je tako preprečiti vrzeli v odgovornosti pri sodobnih digitalnih in povezanih proizvodih. Prav zato sta obe definiciji nujni in medsebojno dopolnjujoči. Takšna ureditev omogoča, da oškodovanec uveljavlja zahtevek bodisi proti proizvajalcu celotnega proizvoda z napako, bodisi proti proizvajalcu posameznega sestavnega dela z napako, vključno s povezano storitvijo, ali proti obema hkrati (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

Tretji odstavek 5. člena predloga zakona opredeljuje pojem povezane storitve. Gre za digitalno storitev, ki je tako integrirana v proizvod ali z njim medsebojno povezana, da brez nje proizvod ne more opravljati ene ali več svojih funkcij (t. i. hibridni proizvod). Primeri povezanih storitev vključujejo zlasti stalno zagotavljanje prometnih podatkov v navigacijskih sistemih, storitve spremljanja zdravja, ki temeljijo na senzorjih fizičnega proizvoda, ki spremlja telesno dejavnost ali meri zdravje uporabnika, storitve nadzora in uravnavanja delovanja pametnih naprav (npr. temperature pri pametnem hladilniku) ter storitve glasovnih asistentov, ki omogočajo upravljanje oziroma nadzor proizvoda z uporabo glasovnih ukazov. Čeprav storitve kot take ne sodijo v področje uporabe direktive, se vključene ali medsebojno povezane digitalne storitve zaradi njihovega odločilnega vpliva na varnost proizvoda, obravnavajo kot sestavni deli proizvoda, če so pod nadzorom proizvajalca. Varnost proizvoda je namreč v digitalni dobi pogosto odvisna ne le od fizičnih komponent, temveč tudi od digitalnih funkcionalnosti in stalnih storitev, ki spremljajo proizvod skozi njegov življenjski cikel. Nasprotno pa storitve dostopa do interneta ne sodijo med povezane storitve, saj niso pod nadzorom proizvajalca in bi bilo nerazumno, da bi proizvajalec odgovarjal za pomanjkljivosti teh storitev. Vendar pa se lahko proizvod kljub temu šteje za okvarjenega, če zaradi odvisnosti od internetne povezljivosti ne zagotavlja varnosti v primeru izgube povezave (17. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

K 6. členu:

V 6. členu predloga zakona je opredeljen pojem proizvajalca kot osrednje odgovorne osebe v sistemu objektivne odgovornosti za proizvode z napako ter urejene pravne posledice bistvenih sprememb proizvoda po tem, ko je dan na trg ali v uporabo. Določba prenaša 4. člen (zlasti 10. in 18. točko) ter 8. člen Direktive 2024/2853.

Prvi odstavek 6. člena predloga zakona določa krog oseb, ki se štejejo za proizvajalca. Proizvajalec je vsaka oseba, ki proizvod razvije, izdelava ali proizvede, pri čemer pojem razvoja zajema tudi razvijalce ali izdelovalce programske opreme, vključno s ponudniki umetno-inteligenčnih sistemov v smislu Akta o umetni inteligenci (13. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Takšna opredelitev odraža tehnološko nevtralnost ureditve, saj tudi razvijalci digitalnih komponent lahko odločilno vplivajo na varnost proizvoda. Pri tem se v 1., 2. in 3. točki prvega odstavka 6. člena predloga zakona pri opredelitvi proizvajalca uporablja več različnih glagolov, ker je namen določbe, da zajame celoten spekter proizvodov in gospodarskih dejavnosti, ki se pojavljajo v sodobnih dobavnih in proizvodnih verigah. Posamezni izrazi zato niso uporabljeni naključno, temveč odražajo razlike med različnimi vrstami proizvodov in vlogami gospodarskih subjektov v procesu njihovega nastanka. Programska oprema je praviloma »razvita« (*developed*) in ne proizvedena, jabolko je »pridelano« oziroma »proizvedeno« (*produced*) in ne izdelano, medtem ko je stroj običajno »izdelan« (*manufactured*). Prav tako je lahko proizvod zasnovan (*designed*) pri eni osebi, dejansko izdelan pa pri drugi. Namen takšne terminološke raznolikosti je zagotoviti, da ureditev zajame vse gospodarske subjekte v vrednostni verigi, od tistega, ki proizvod zasnuje ali razvije, do tistega, ki ga dejansko izdelava ali da na trg.

Proizvajalec je tudi oseba, ki naroči zasnovo ali izdelavo proizvoda, saj s tem daje vtis, da je vključena v proizvodni proces ali da prevzame odgovornost zanj (36. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Takšna ureditev zagotavlja, da odgovornost zajame vse gospodarske subjekte, ki sodelujejo v proizvodnem procesu in prispevajo k tveganju za nastanek škode. 2. točka prvega odstavka 6. člena predloga zakona se nanaša na osebo, ki »naroči zasnovo ali izdelavo proizvoda« (*has a product designed or manufactured*) ali ki se s svojim imenom, znamko ali drugim razlikovalnim znakom na proizvodu predstavlja kot njegov proizvajalec, oziroma naroči tretji osebi, da na proizvodu navede njeno ime, znamko ali drugi razlikovalni znak (t. i. kvazi-proizvajalec). Ta določba zajema predvsem položaje, v katerih oseba sama ne izvaja proizvodnega procesa, temveč organizira ali naroči zasnovo oziroma izdelavo proizvoda pri tretji osebi in nato proizvod trži pod svojim imenom ali znamko, saj s tem daje vtis, da je vključena v proizvodni proces ali da prevzame odgovornost zanj. Gre torej za primere pogodbenega oziroma outsourcing modela proizvodnje, kjer gospodarski subjekt ohranja nadzor nad proizvodom in njegovim trženjem, čeprav proizvod fizično izdelava druga oseba (36. uvodna izjava Direktive 2024/2853, Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025). Glede na definicijo proizvoda v 5. členu predloga zakona je proizvajalec v smislu tega zakona tudi proizvajalec sestavnega dela. Če proizvajalec v proizvod vključi sestavni del drugega proizvajalca z napako, ima tako na podlagi splošnega pravila oškodovanec možnost zahtevati odškodnino za isto škodo tako od proizvajalca proizvoda, kot od proizvajalca sestavnega dela. Kadar pa je sestavni del vključen v proizvod izven nadzora njegovega proizvajalca, pa oškodovanec lahko zahteva odškodnino od proizvajalca sestavnega dela, če ta pomeni proizvod v smislu tega zakona (36. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V 3. točki prvega odstavka 6. člena predloga zakona je določeno, da se kot proizvajalec se šteje tudi oseba, ki proizvod razvije ali izdelava za lastno uporabo. S tem se preprečuje izključitev odgovornosti v primerih, ko proizvod ni namenjen trženju, vendar lahko kljub temu povzroči škodo, zlasti v okviru poklicne ali druge organizirane dejavnosti.

Drugi odstavek 6. člena predloga zakona ureja pravne posledice bistvenih sprememb proizvoda po tem, ko je bil dan na trg ali v uporabo. Določeno je, da se oseba, ki proizvod brez soglasja proizvajalca bistveno spremeni in ga nato ponovno da na trg ali v uporabo, šteje za proizvajalca spremenjenega proizvoda, pri čemer se bistveno spremenjeni proizvod, ki je potem dostopen na trgu ali dan v uporabo, šteje za nov proizvod. Uporaba nedoločnega člena v besedni zvezi »šteje za proizvajalca« pomeni, da takšna oseba postane eden izmed proizvajalcev proizvoda, zoper katerega lahko oškodovanec uveljavlja odškodninski zahtevek (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

Tretji odstavek 6. člena predloga zakona določa, da se za bistveno spremembo šteje poseg, kot to primarno določajo pravila prava Evropske unije in nacionalnega prava o varnosti proizvodov (npr. Uredba (EU) 2023/988 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o splošni varnosti

proizvodov, spremembi Uredbe (EU) št. 1025/2012 Evropskega parlamenta in Sveta in Direktive (EU) 2020/1828 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive 2001/95/ES Evropskega parlamenta in Sveta in Direktive Sveta 87/357/EGS (Splošna uredba o varnosti proizvodov, UL L št. 135 z dne 23. 5. 2023, str. 1), Akt o umetni inteligenci, Uredba (EU) 2017/745 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2017 o medicinskih pripomočkih, spremembi Direktive 2001/83/ES, Uredbe (ES) št. 178/2002 in Uredbe (ES) št. 1223/2009 ter razveljavitvi direktiv Sveta 90/385/EGS in 93/42/EGS (UL L št. 117 z dne 5. 4. 2017, str. 1), Uredba (EU) 2023/1230 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2023 o strojih in razveljavitvi Direktive 2006/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter Direktive Sveta 73/361/EGS, UL L št. 165 z dne 29. 6. 2023, str. 1). Če že sprejeta pravila za konkretni proizvod ne določajo meril oziroma praga bistvene spremembe, se uporabi subsidiarni kriterij v skladu s katerim se bistvenost spremembe presoja glede na spremembe prvotno predvidenih funkcij proizvoda, vpliva na njegovo skladnost z veljavnimi varnostnimi zahtevami ali spremembe njegovega profila tveganja (39. uvodna izjava Direktive 2024/2853, Stališče Komisije, Q&A, 2nd batch, December 2025).

Pri tem velja, da gospodarski subjekti, ki izvajajo zgolj popravila ali druge posege, ki ne pomenijo bistvene spremembe, ne postanejo proizvajalci in ne odgovarjajo po režimu vsebovanem v predlogu zakona. V teh primerih je prav stopnja spremembe, torej njena bistvenost, odločilna za pripis odgovornosti osebi, ki je spremembo izvedla. Ta ureditev odraža prehod z linearnega na krožno gospodarstvo, kjer so proizvodi zasnovani trajnejše, namenjeni ponovni uporabi, obnovljivi, popravljivi in nadgradljivi, saj Evropska unija v sklopu Novega akcijskega načrta za krožno gospodarstvo (sporočilo Komisije z dne 11. marca 2020 z naslovom „Novi akcijski načrt za krožno gospodarstvo – Za čistejšo in konkurenčnejšo Evropo“) spodbuja inovativne in trajnostne oblike proizvodnje in potrošnje, ki podaljšujejo funkcionalnost proizvodov in sestavnih delov (39. uvodna izjava Direktive 2024/2853; Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

Če je bistvena sprememba izvedena zunaj nadzora prvotnega proizvajalca, odgovornost za varnost in skladnost proizvoda preide na osebo, ki je spremembo izvedla, saj ta prevzame nadzor nad proizvodom in s tem tudi odgovornost za skladnost proizvoda z varnostnimi zahtevami. Nasprotno pa prvotni proizvajalec ostane odgovoren, kadar bistveno spremembo izvede sam ali je ta izvedena pod njegovim nadzorom, in se ne more razbremeniti odgovornosti z utemeljitvijo, da je napaka nastala po dajanju proizvoda na trg ali v uporabo, kar je urejeno v drugem odstavku 9. člena predloga zakona (39. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Takšna ureditev zagotavlja pravično porazdelitev tveganja v sodobnih proizvodnih in poslovnih modelih ter preprečuje, da bi oškodovanec nosil breme razmejevanja odgovornosti med različnimi osebami, ki sodelujejo pri nastanku ali spremembi proizvoda. Ta pravila veljajo ne glede na obliko spremembe, kar pomeni, da zajemajo tudi spremembe preko programske opreme (npr. posodobitve, nadgradnje, samoučeči sistemi umetne inteligence), s čemer se zagotavlja tehnološko nevtralna obravnava. Kadar se s posodobitvami ali nadgradnjami programske opreme ali zaradi stalnega učenja umetno-inteligenčnega sistema uvede bistvena sprememba, se šteje, da je bistveno spremenjeni proizvod na voljo na trgu ali dan v uporabo v trenutku, ko je ta sprememba dejansko uvedena (40. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

K 7. členu:

Člen opredeljuje ključne pojme, povezane z vstopom proizvoda v pravni promet, ki so odločilni za določitev začetka odgovornosti proizvajalca in presojo varnosti proizvoda. Določba prenaša 4. člen (7., 8. in 9. točko) Direktive 2024/2853.

Prvi odstavek 7. člena predloga zakona opredeljuje pojem dajanja proizvoda na trg kot prvo omogočanje dostopnosti proizvoda na trgu Evropske unije. Ta trenutek je ključen za začetek presoje odgovornosti za proizvod z napako, saj se praviloma presoja varnost proizvoda glede na stanje ob njegovem dajanju na trg.

Drugi odstavek 7. člena predloga zakona opredeljuje omogočanje dostopnosti proizvoda na trgu kot vsako dobavo proizvoda za distribucijo, porabo ali uporabo na trgu Evropske unije v okviru gospodarske dejavnosti, ne glede na to, ali gre za odplačno ali neodplačno dobavo. Ključno je, da gre za dejavnost v okviru gospodarske aktivnosti, kar pomeni, da so izključene povsem zasebne, nepoklicne transakcije; vključene pa so brezplačne dobave, na primer proizvodov dobavljenih v okviru kampanje sponzoriranja ali proizvodov proizvedenih za opravljanje storitev financiranih iz javnih sredstev, ker je ta način dobave še vedno gospodarske ali poslovne narave (26. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Tretji odstavek 7. člena predloga zakona opredeljuje dajanje v uporabo kot prvo uporabo proizvoda v Evropski uniji v okviru gospodarske dejavnosti, kadar proizvod pred tem ni bil dan na trg. Ta določba zajema primere, ko proizvod ne vstopi v promet prek distribucije, temveč se neposredno uporabi, na primer kadar proizvajalec proizvod sam namesti ali uporabi (npr. dvigala, stroji ali medicinski pripomočki; 26. uvodna izjava Direktive 2024/2853). V takšnih primerih trenutek prve uporabe nadomesti trenutek dajanja na trg kot relevantno točko za presojo odgovornosti.

K 8. členu:

Določba 8. člena predloga zakona opredeljuje temeljni pojem napake proizvoda, ki predstavlja osrednji element objektivne odgovornosti za proizvode z napako. Gre za prenos 7. člena Direktive 2024/2853.

Prvi odstavek 8. člena predloga zakona opredeljuje proizvod z napako, kot proizvod, ki ne zagotavlja varnosti, ki jo oseba upravičeno pričakuje, ali ki se zahteva na podlagi prava Evropske unije ali slovenskega pravnega reda. Določba vzpostavlja dvojni standard presoje. V prvem delu prvega odstavka 8. člena predloga zakona je določen objektivni standard pričakovane varnosti, ki vključuje objektivno analizo varnosti, ki jo upravičeno pričakuje širša javnost (in ne upravičena pričakovanja določene osebe). Pri oceni upravičenih varnostnih pričakovanj se na podlagi drugega odstavka 8. člena predloga zakona med drugim upoštevajo predvideni namen, razumno predvidljiva uporaba, predstavitev, objektivne značilnosti in lastnosti zadevnega proizvoda, vključno z njegovo pričakovano življenjsko dobo, ter posebne zahteve skupine uporabnikov, ki jim je proizvod namenjen. Drugi del prvega odstavka 8. člena predloga zakona pa določa normativni standard varnosti, kot izhaja iz veljavnih predpisov. S tem se ohranja temeljno izhodišče produktne odgovornosti, da je presoja obstoja napake osredotočena na neobstoj varnosti proizvoda in ne na njegovo ustreznost uporabe (30. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Drugi odstavek 8. člena predloga zakona konkretizira standard iz prvega odstavka z določitvijo, da se pri presoji obstoja napake v okviru objektivne analize varnosti upoštevajo vse okoliščine, pri čemer jih primeroma našteva. Prva točka drugega odstavka 8. člena predloga zakona določa, da se upošteva predstavitev in značilnosti proizvoda, vključno z označevanjem, zasnovo, tehničnimi lastnostmi, sestavo, embalažo ter navodili za montažo, namestitvev, uporabo in vzdrževanje, kateri določajo tudi namembnost proizvoda. Vendar pa se proizvajalec ne more izogniti odgovornosti za proizvod z napako z opozorili ali drugimi informacijami v zvezi s proizvodom, saj je potrebno napako določati na podlagi standarda varnosti, ki jo upravičeno pričakuje širša javnost. Zato se odgovornosti ni mogoče izogniti npr. zgolj z navedbo vseh možnih stranskih učinkov proizvoda (31. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Druga točka drugega odstavka 8. člena predloga zakona, določa, da se upošteva razumno predvidljiva uporaba proizvoda, ki vključuje tudi določene oblike nepravilne oziroma napačne uporabe, če ta ni nerazumna v določenih okoliščinah uporabe oziroma je predvidljiva (npr. ravnanje uporabnika naprav, ki je posledica pomanjkanja koncentracije, ali obnašanje nekaterih skupin uporabnikov, kot so otroci; 31. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Tretja točka drugega odstavka 8. člena predloga zakona določa, da se pri presoji obstoja napake upošteva tudi učinek sposobnosti proizvoda za nadaljnje učenje ali pridobivanje novih funkcij po dajanju na trg ali v uporabo ter kakšen vpliv ima to na samo varnost proizvoda. Zadevna okoliščina je posledica posebnosti umetne inteligence in digitalnih proizvodov. S tem se izraža legitimno pričakovanje, da je

programska oprema in osnovni algoritmi proizvoda zasnovani tako, da preprečujejo nevarno vedenje proizvoda; če pa proizvod razvije nepričakovano vedenje, pa bi moral proizvajalec, ki je oblikoval proizvod, ostati odgovoren za vedenje, ki povzroča škodo (32. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Četrta točka drugega odstavka 8. člena predloga zakona določa okoliščino razumno predvidljivega vpliva, ki ga imajo na proizvod drugi proizvodi, za katere se lahko pričakuje, da se bodo uporabljali skupaj s proizvodom, vključno z medsebojno povezavo. Ker so medsebojno povezani proizvodi vse bolj razširjeni (npr. sistemi pametnega doma), presoja napake upošteva tudi to okoliščino (32. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Peta točka drugega odstavka 8. člena predloga zakona določa okoliščino, da se pri presoji napake zlasti upošteva tudi trenutek dajanja proizvoda na trg ali v uporabo, oziroma trenutek, kot preneha nadzor proizvajalca nad proizvodom, saj so v digitalni dobi številni proizvodi še vedno pod nadzorom proizvajalca tudi po tem, ko so dani na trg (32. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V šesti točki drugega odstavka 8. člena predloga zakona je določeno, da se upoštevajo pri oceni napake proizvoda tudi ustrezne varnostne zahteve, z namenom, da se upošteva ustreznost zakonodaje o varnosti proizvodov in nadzoru trga pri določanju varnosti, ki jo oseba lahko pričakuje. Upoštevajo se ustrezne varnostne zahteve za proizvod, vključno z varnostnimi zahtevami za kibernetiko varnost, saj ima proizvod lahko napako tudi zaradi ranljivosti v zvezi s kibernetiko varnostjo, kar lahko omogoči posege tretjih oseb in ogrozi varnost uporabnikov (npr. ko ne izpolnjuje varnostnih kibernetičnih zahtev; 32., 34., 51. in 55. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V sedmi točki drugega odstavka 8. člena predloga zakona je določeno, da se v povezavi s presojjo napake upoštevajo tudi odpoklici ali drugi varnostni ukrepi pristojnih organov, proizvajalcev ali drugih odgovornih oseb iz III. poglavja predloga zakona, saj se upošteva zakonodaja o varnosti proizvodov in nadzoru trga pri določanju varnosti, ki jo oseba lahko pričakuje. Takšni ukrepi sami po sebi ne pomenijo avtomatične domneve napake, so pa pomemben indic pri presoji obstoja le-te (34. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V osmi točki drugega odstavka 8. člena predloga zakona se določa okoliščina posebnih potreb skupin uporabnikov, katerim je proizvod namenjen. Nekateri proizvodi z visoko stopnjo varnostnih pričakovanj (npr. medicinski pripomočki za vzdrževanje življenjskih funkcij kot na primer srčni spodbujevalniki) lahko predstavljajo posebno veliko tveganje povzročitve škode ljudem. Zato so varnostna pričakovanja še posebej visoka. Da se omogoči upoštevanje tovrstnih posebnih pričakovanj uporabnikov v takih primerih, sodišča lahko razišči o napaki proizvoda, ne da bi ugotovili njegovo dejansko napako, če ta spada v isto proizvodno serijo kot proizvod, za katerega je že dokazano, da ima napako (30. uvodna izjava Direktive 2024/2853; Sodba sodišča Evropske unije z dne 5. marca 2015, Boston Scientific Medizintechnik GmbH v AOK Sachsen-Anhalt – Die Gesundheitskasse and Betriebskrankenkasse RWE, primera C-503/13 in C-504/13).

V deveti točki drugega odstavka 8. člena predloga zakona je določeno, da se v primeru proizvoda, katerega namen je preprečevanje škode, upošteva pri presoji obstoja napake proizvoda tudi vsako neizpolnjevanje tega namena (npr. če opozorilni mehanizem, kot je detektor dima, ne izpolnjuje svojega namena).

Tretji odstavek 8. člena predloga zakona nadalje določa, da proizvod nima napake zgolj zato, ker je bil kasneje dan na trg boljši proizvod ali njegova izboljšana različica, pri čemer gre za ohranitev načela na podlagi prejšnje ureditve (6. člen Direktive 85/374/EGS), ki preprečuje retroaktivno presojo varnosti na podlagi kasnejšega tehnološkega razvoja, saj je to v interesu izbire potrošnikov in spodbujanja inovacij, raziskav in enostavnega dostopa do novih tehnologij. Podobno se zaradi same dobave posodobitev ali nadgradenj proizvoda ne bi smelo sklepati, da ima prejšnja različica proizvoda napako (35. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

K 9. členu:

V 9. členu predloga zakona se določa časovni referenčni okvir za presojo napake proizvoda. Prvi odstavek člena določa temeljno pravilo, da je za presojo napake odločilen trenutek, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo glede na opredelitve vsebovane v 7. členu predloga zakona. Trenutek dajanja proizvoda na trg ali v uporabo je običajno trenutek, ko proizvod zapusti nadzor proizvajalca, medtem ko je za distributerje to trenutek, ko dajo proizvod na voljo na trgu (50. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ta določba nadaljuje tradicionalno izhodišče produktne odgovornosti, po katerem se varnost proizvoda presoja glede na stanje v trenutku njegovega vstopa v pravni promet, saj tedaj praviloma zapusti proizvajalčevo sfero in ta izgubi možnost vpliva na njegove lastnosti. Gre za časovno objektiviziran standard, ki zagotavlja pravno predvidljivost za proizvajalce in preprečuje retroaktivno presojo varnosti glede na kasnejši tehnološki razvoj. Hkrati pa je ta časovni trenutek tesno povezan z možnostjo razbremenitve odgovornosti proizvajalca in drugih odgovornih oseb, kar podrobneje ureja 10. člen predloga zakona.

Drugi odstavek 9. člena predloga zakona uvaja odstop od klasičnega pravila iz prvega odstavka člena ter določa, da če proizvajalec ohrani nadzor nad proizvodom tudi po njegovem dajanju na trg ali v uporabo, se čas presoje premakne na trenutek, ko proizvod preneha biti pod njegovim nadzorom. Ta določba temelji na spoznanju, da digitalne tehnologije proizvajalcem omogočajo trajen vpliv na proizvod tudi po njegovem dajanju na trg ali v uporabo. Zato proizvajalec ostaja odgovoren za napake, ki nastanejo po tem trenutku, če izvirajo iz programske opreme ali povezanih storitev, ki so pod njegovim nadzorom. To velja ne glede na obliko teh elementov, bodisi kot posodobitve, nadgradnje ali algoritmi strojnega učenja (50. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V drugem odstavku 9. člena je opredeljeno tudi, kdaj obstoji nadzor proizvajalca, tj. kadar sam ali z odobritvijo oziroma privolitvijo v ravnanje tretje osebe vpliva na proizvod. Prva točka drugega odstavka 9. člena v točki a. določa, da se v primeru vključitve, medsebojne povezave ali dobave sestavnega dela, vključno s posodobitvami in nadgradnjami programske opreme, šteje, da so ti pod nadzorom proizvajalca, kadar jih proizvajalec sam vključi, medsebojno poveže ali dobavlja, ali kadar njihovo vključitev, medsebojno povezavo ali dobavo s strani tretje osebe odobri ali v to privoli. Nadzor prodajalca je podan zlasti v primerih, ko proizvajalec funkcionalno integrira elemente tretjih oseb v proizvod ali jih predstavlja kot del celovite ponudbe proizvoda, pri čemer to vključuje možnost proizvajalca, da sam oziroma preko tretje osebe dobavlja posodobitve ali nadgradnje programske opreme po tem, ko je bil izdelek dan na trg (npr. kadar določen digitalni element predstavi kot sestavni del proizvoda, čeprav ga dobavlja tretja oseba; 18. in 19. uvodna izjava Direktive 2024/2853). V primeru programske opreme ali z njo povezane storitve se tako šteje, da je pod nadzorom proizvajalca, ko jih zadevni proizvajalec dobavlja ali odobri ali kako drugače privoli, da jih dobavlja tretja oseba. Na primer, če je pametni televizor predstavljen tako, da vključuje video aplikacijo, uporabnik pa mora aplikacijo po nakupu televizijskega sprejemnika prenesti s spletnega mesta tretje strani, bi moral biti proizvajalec televizijskega sprejemnika skupaj s proizvajalcem video aplikacije odgovoren za škodo, ki jo povzroči kakršna koli napaka v video aplikaciji, čeprav je do napake prišlo šele po tem, ko je bil televizor dan na trg (50. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Nasprotno pa zgolj tehnična možnost povezovanja ali združljivosti s proizvodi oziroma storitvami tretjih oseb sama po sebi ne zadostuje za ugotovitev nadzora proizvajalca. Enako velja za primere, ko proizvajalec zgolj priporoča določene proizvode, storitve ali znamke ali ne prepove morebitnih povezanih storitev ali sestavnih delov. V takšnih primerih ni mogoče šteti, da je proizvajalec privolil v vključitev ali povezavo v smislu te določbe (18. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Prva točka drugega odstavka 9. člena predloga zakona v točki b. nadalje določa, da nadzor proizvajalca obstoji tudi, ko ta izvaja ali v zvezi z dejanji tretje osebe odobri ali privoli v spremembo proizvoda, vključno z bistvenimi spremembami. Kadar prvotni proizvajalec izvede spremembo ali je ta izvedena pod njegovim nadzorom ter kadar ima zaradi take spremembe proizvod napako, se proizvajalec ne more izogniti odgovornosti z utemeljitvijo, da je napaka nastala po tem, ko je proizvod dal na trg ali v uporabo (39. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Pojem spremembe proizvoda zajema vsako spremembo proizvoda, ne glede na njeno intenzivnost ali obseg, saj Direktiva 2024/2853 glede tega ne določa

nobene omejitve, kot je na primer določeno v primeru bistvenih sprememb proizvoda zunaj nadzora prvotnega proizvajalca (to ureja 6. člen predloga zakona, kjer je prav stopnja spremembe – torej njena bistvenost – odločilna za pripis odgovornosti osebi, ki je spremembo izvedla). Zato ostajajo pod nadzorom proizvajalca tudi spremembe, ki jih izvede tretja oseba, če jih je proizvajalec odobril ali z njimi soglašal. V takšnem primeru odgovornost za proizvod ostane v sferi prvotnega proizvajalca, ker je proizvod še vedno pod njegovim nadzorom (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

Proizvajalec ohrani nadzor na podlagi 2. točke drugega odstavka 9. člena predloga zakona tudi, kadar lahko sam ali prek tretje osebe dobavlja posodobitve ali nadgradnje programske opreme. Ta določba posebej naslavlja digitalne proizvode in ohranja odgovornost proizvajalca, če ima ta proizvajalec možnost vplivati na proizvod preko posodobitev (npr. ko proizvajalec pametne naprave dobavi ali omogoči posodobitve programske opreme s strani tretjih oseb); na drugi strani pa to predpostavlja tudi njegovo dolžnost, da proizvod ohranja varen in ga prilagaja novim varnostnim zahtevam (19. in 51. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Direktiva 2024/2853 pojma »lahko« (*ability*) posebej ne opredeljuje, zato je treba njegovo vsebino razlagati avtonomno v okviru prava Evropske unije, pri čemer je razlaga prepuščena nacionalnim sodiščem pod nadzorom Sodišča Evropske unije. Pri razlagi tega pojma pa je pomembno, da se ne omejuje zgolj na dejansko izvajanje posodobitev ali nadgradenj, temveč zajema že obstoj možnosti oziroma sposobnosti proizvajalca, da takšne posodobitve ali nadgradnje zagotovi z namenom ohranjanja odgovornosti proizvajalca tudi v primerih, ko ta ohrani vpliv na delovanje ali varnost proizvoda po njegovem dajanju na trg, zlasti pri digitalnih proizvodih in proizvodih s programsko podporo (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

K 10. členu:

Z 10. členom predloga zakona se določajo razlogi, na podlagi katerih se lahko proizvajalec razbremenil odgovornosti za škodo, povzročeno s proizvodom z napako in prenaša 11. člen Direktive 2024/2853. Takšna ureditev odraža načelo pravične razdelitve tveganja med proizvajalcem in oškodovancem, saj kljub dejstvu, da sistem temelji na varstvu oškodovanca, je potrebno proizvajalca in druge osebe izvzeti iz odgovornosti v primerih, ko odgovornost glede na namen ureditve ne bi bila utemeljena, če lahko dokažejo obstoj posebnih razbremenilnih okoliščin (49. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Razbremenilne razloge iz 10. člena predloga zakona uveljavlja toženec oziroma odgovorna oseba in posledično nosi dokazno breme za obstoj razbremenilnega razloga in vseh njegovih elementov (tako dejanske okoliščine, na katerih temelji posamezni ekskulpacijski razlog, kot tudi izpolnitev pogojev za njegovo uporabo; Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

V 1. točki prvega odstavka 10. člena predloga zakona je določeno, da proizvajalec ni odgovoren, če dokaže, da proizvoda ni dal na trg ali v uporabo, tj. v primerih, ko lahko dokažejo, da je oseba, ki ni proizvajalec, povzročila, da je proizvod zapustil proizvodni postopek proti njihovi volji (npr. zaradi protipravnega ravnanja tretje osebe; 49. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V 2. točki prvega odstavka 10. člena predloga zakona je urejena razbremenitev v primeru, ko proizvajalec dokaže, da napaka ni obstajala, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo oziroma če dokaže, da je napaka proizvoda nastala šele pozneje (t. i. naknadno nastale napake zaradi nepravilne uporabe, posegov tretjih oseb, staranja proizvoda ipd.). Določba tako odraža časovno omejitev odgovornosti proizvajalca, ki je vezana na trenutek dajanja proizvoda na trg ali v uporabo oziroma, v primeru distributerja, na trenutek omogočanja dostopnosti proizvoda na trgu. Ker določba veže trenutek presoje na časovno točko dajanja proizvoda na trg ali v uporabo, zajema tako možnost dokazovanja negativnega dejstva, tj. da napaka ni obstajala, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo, kot tudi dokazovanje pozitivnega dejstva, tj. da je napaka nastala za tem, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo. Vendar pa se ta razbremenitev omejuje v primerih, ko proizvajalec ohrani nadzor nad proizvodom po tem trenutku, saj odgovarja tudi za napake, ki nastanejo kasneje, če izvirajo iz njegove sfere nadzora, kot je to opredeljeno v 9. členu predloga zakona, kar naslavlja drugi odstavek 10. člena zakona.

V 3. točki prvega odstavka 10. člena predloga zakona je določeno, da proizvajalec ne odgovarja, če je napaka posledica skladnosti proizvoda s prisilnimi pravnimi zahtevami. Gre za primere, ko prav pravna ureditev zahteva določeno lastnost proizvoda, ki se kasneje izkaže kot razlog za napako izdelka (49. uvodna izjava Direktive 2024/2853). V takem primeru se odgovornost ne more pripisati proizvajalcu, saj mu je zahteva po skladnosti s pravnimi zahtevami onemogočila drugačno ravnanje.

V 4. točki prvega odstavka 10. člena predloga zakona je določeno, da proizvajalec ne odgovarja v primeru t. i. obrambe razvojnega tveganja, ki vnaša v presojo odgovornosti pravično porazdelitev tveganja med proizvajalca in oškodovance. Proizvajalec se lahko razbremeni, če dokaže, da je stanje znanstvenih in tehničnih dognanj, določeno glede na najnaprednejšo raven objektivnega dostopnega znanja, in ne glede na dejansko znanje zadevnega gospodarskega subjekta, v obdobju, ko je bil proizvod pod nadzorom proizvajalca, tako, da obstoja napake ni bilo mogoče odkriti (52. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Pri tem se upošteva objektivni standard, ne pa subjektivno znanje konkretnega proizvajalca.

V 5. točki prvega odstavka 10. člena predloga zakona je določeno, da proizvajalec sestavnega dela ni odgovoren, kadar je bil ta sestavni del vključen v proizvod, ki je pod nadzorom proizvajalca, ali je bil z njim medsebojno povezan in je povzročil napako tega proizvoda, če dokaže je napaka proizvoda, v katerega je bil sestavni del vključen, nastala zaradi zasnove tega proizvoda ali zaradi navodil, ki jih je proizvajalec tega proizvoda dal proizvajalcu sestavnega dela. Splošno pravilo ureditve je, da ko proizvajalec v proizvod vključi sestavni del drugega proizvajalca z napako, bi moral oškodovanec imeti možnost zahtevati odškodnino za isto škodo tako od proizvajalca proizvoda kot od proizvajalca sestavnega dela, saj proizvod prestavljajo vse premičnine, tudi če so vključene v drugo premičnino ali nepremičnino ali so z njo medsebojno povezane (36. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ko pa je napaka posledica zasnove ali navodil proizvajalca, ki jih je ta dal proizvajalcu sestavnega dela, pa proizvajalec sestavnega dela ne odgovarja, saj odgovornost nosi proizvajalec izdelka, ki je določil zadevno zasnovo oziroma podal navodila, ki so vzrok za napako.

V 6. točki prvega odstavka 10. člena predloga zakona je je določeno, da oseba, ki izvede bistveno spremembo proizvoda izven nadzora proizvajalca, ne odgovarja. Splošno pravilo je, da v primeru bistvenih sprememb izven nadzora proizvajalca, odgovarja oseba, ki je bistveno spremenila proizvod (drugi odstavek 6. člena predloga zakona). V primeru, ko oseba, ki izvede bistveno spremembo, in ni prvotni proizvajalec, dokaže, da je škoda povezana z delom proizvoda, na katerega sprememba ne vpliva, pa ne odgovarja za napake, povezane z nespremenjenim delom proizvoda. Namen določbe je pravična porazdelitev tveganja v krožnem gospodarstvu (39. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Drugi odstavek 10. člena predloga zakona uvaja omejitev možnosti izvzetja iz odgovornosti proizvajalca na podlagi 2. točke prvega odstavka 10. člena, tj. ko je verjetno, da napaka, ki je povzročila škodo, ni obstajala, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo. Proizvajalec se svoje odgovornosti ne more razbremeniti tudi za napake, ki nastanejo po tem trenutku, če ohranja nadzor nad proizvodom po njegovem dajanju na trg ali v uporabo in je napaka posledica določenih dejavnikov. Tako odgovarja tudi za napake, ki nastanejo kasneje, če izvirajo iz njegove sfere nadzora, kot je to opredeljeno v drugem odstavku 9. člena predloga zakona, saj določeni sodobni proizvodi, zlasti digitalni, omogočajo proizvajalcu trajen vpliv na njihovo delovanje tudi po dajanju na trg. Zato je odgovornost proizvajalca razširjena tudi na kasneje nastale napake, če izvirajo iz sfere njegovega nadzora in je napaka posledica povezanih storitev, programske opreme, neobstoja potrebnih varnostnih posodobitev ali bistvene spremembe proizvoda. Še posebej digitalne tehnologije proizvajalcem omogočajo, da izvajajo nadzor po tem, ko je proizvod dan na trg ali v uporabo, zato morajo ravno proizvajalci tovrstnih proizvodov ostati odgovorni za napake, ki nastanejo zatem zaradi programske opreme ali povezanih storitev pod njihovim nadzorom, ne glede na to, ali so v obliki posodobitev ali nadgradenj ali algoritmov strojnega učenja (50. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Gre za tipične vire tveganj v digitalnem okolju, pri katerih proizvajalec ohranja dejanski vpliv na varnost proizvoda, pri čemer so izrecno vključene posebnosti

zasnove digitalnih proizvodov, ki omogočajo uvajanje sprememb preko povezanih storitev, sprememb programske opreme, vključno z nadgradnjami in odsotnostjo varnostnih nadgradenj, saj se v teh primerih uporabljajo ista načela kot se uporabljajo za spremembe izvedene na druge načine. Čeprav Direktiva 2024/2853 ne nalaga obveznosti zagotavljanja posodobitev ali nadgradenj proizvoda proizvajalcem, pa ti vseeno odgovarjajo na podlagi prava Evropske unije za varnost proizvodov v njihovem celotnem življenjskem ciklu (kot na primer na podlagi Uredbe 2017/745 o medicinskih pripomočkih). Zato ne smeli biti izvzeti iz odgovornosti tudi za škodo, ki jo povzročijo njihovi proizvodi z napako, kadar je napaka posledica tega, da niso dali na voljo varnostnih posodobitev ali nadgradenj programske opreme, ki so potrebne za odpravo ranljivosti proizvoda zaradi nastajajočih tveganj za kibernetiko varnost. Če napaka proizvoda vključuje neobstoje posodobitev ali nadgradenj programske opreme, potrebnih za odpravo ranljivost v zvezi s kibernetiko varnostjo in ohranjanje varnosti proizvoda, proizvajalec tako ostaja odgovoren za škodo, ki nastane zaradi tovrstnih napak. Take ranljivosti namreč lahko vplivajo na proizvod tako, da povzročijo škodo v smislu tega zakona. Če pa dobava ali namestitvev take programske opreme ni pod nadzorom proizvajalca, npr. kadar lastnik proizvoda ne namesti posodobitve ali nadgradnje, dobavljene za zagotavljanje ali ohranjanje ravni varnosti proizvoda, pa proizvajalec ne odgovarja za posledične napake takih posegov s strani tretjih oseb (51. uvodna izjava Direktive). Kadar se s posodobitvami ali nadgradnjami programske opreme ali zaradi stalnega učenja umetno-inteligenčnega sistema uvede bistvena sprememba, bi se moralo šteti, da je bistveno spremenjeni proizvod na voljo na trgu ali dan v uporabo v trenutku, ko je ta sprememba dejansko uvedena (39. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Celotna ureditev tako sledi cilju zagotavljanja visoke ravni varstva oškodovancev ob hkratnem upoštevanju legitimnih interesov proizvajalcev ter preprečuje, da bi se ti izognili odgovornosti v primerih, ko dejansko ohranjajo nadzor nad proizvodom tudi po njegovem dajanju na trg.

K 11. členu:

V III. poglavju predloga zakona se ureja odgovornost drugih oseb, pri čemer se z 11. členom predloga zakona prenaša 8. člen Direktive 2024/2853 v delu, ki določa razširitev kroga odgovornih oseb v primerih, ko proizvajalec nima sedeža v Evropski uniji. Namen določbe je zagotoviti učinkovito varstvo oškodovancev in preprečiti pravne praznine v primerih čezmejnega prometa proizvodov, zlasti v okviru globalnih dobavnih verig. Oškodovancu mora biti namreč zagotovljena možnost uveljavljanja izterljivega odškodninskega zahtevka tudi v primeru, ko ima proizvajalec sedež zunaj Evropske unije, saj bi sicer v teh primerih lahko prišlo do dejanske neizvršljivosti zahtevkov (37. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Izhodišče ureditve je, da mora imeti oškodovanec možnost uveljavljanja zahtevka proti osebi, ki je dosegljiva v pravnem prostoru Evropske unije. Zato zakon določa, da poleg proizvajalca za škodo odgovarjajo tudi drugi gospodarski subjekti, ki omogočajo dostop proizvoda do trga Evropske unije, pri čemer odgovarjajo enako kot proizvajalec (t. i. funkcionalna substitucija proizvajalca). Takšna ureditev odraža tudi ugotovitve nadzora trga, da nove oblike sodobnih dobavnih verig včasih vključujejo gospodarske subjekte, ki jih ni mogoče vedno enostavno uvrstiti v tradicionalne oskrbovalne verige, v skladu z veljavnim pravnim okvirjem, vendar omogočajo dostop proizvodov na trg Evropske unije (37. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

V prvem odstavku 11. člena predloga zakona so tako določene osebe, ki odgovarjajo za škodo enako kot proizvajalec, če ima ta sedež zunaj Evropske unije. V 1. točki prvega odstavka je urejena odgovornost uvoznika proizvoda ali sestavnega dela, ki proizvod iz tretje države uvozi na trg Evropske unije; v 2. točki je določena odgovornost pooblaščenega zastopnika proizvajalca; v 3. točki pa odgovornost ponudnika storitev odpremnih skladišč (t. i. *fulfilment service provider*), ki odgovarja subsidiarno, torej le, kadar ni uvoznika s sedežem v Evropski uniji ali pooblaščenega zastopnika. Te osebe odgovarjajo brez poseganja v odgovornost proizvajalca proizvoda ali sestavnega dela s sedežem zunaj Evropske unije. Oškodovanec tako lahko odškodninski zahtevek uveljavlja bodisi proti uvozniku bodisi proti pooblaščenemu zastopniku proizvajalca, pri čemer je izbira odgovorne osebe prepuščena oškodovancu, saj predlog zakona ne vzpostavlja hierarhije med uvoznikom in pooblaščenim

zastopnikom, temveč omogoča neposredno uveljavljanje zahtevka proti kateremukoli od njiju. Odgovornost ponudnika storitev odpremnih skladišč pa je subsidiarna in pride v poštev zgolj v primeru, ko za proizvod ni mogoče določiti niti uvoznika niti pooblaščenega zastopnika. Takšna ureditev zagotavlja procesno učinkovitost uveljavljanja zahtevkov, saj oškodovancu ni treba najprej izčrpati zahtevkov zoper proizvajalca zunaj Evropske unije. Namen je namreč, da se zagotovi, da ima oškodovanec vedno na voljo oseba s sedežem v Evropski uniji, proti kateremu lahko učinkovito uveljavlja odškodninski zahtevek. Kot določa 13. člen predloga zakona pa velja solidarna odgovornost, kadar so za isto škodo na podlagi predloga zakona odgovorni dve ali več oseb (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025, Stališče Komisije, Q&A, 2nd batch, December 2025).

V drugem do četrtem odstavku 11. člena predloga zakona so podrobneje opredeljene osebe naštet v 1., 2. in 3. točki prvega odstavka 11. člena predloga zakona. Drugi odstavek 11. člena predloga zakona opredeljuje pojem uvoznika kot osebe, ki proizvod iz tretje države da na trg Evropske unije. Ta opredelitev temelji na prvem odstavku, točki (c), alineji (i) 8. člena v povezavi z točko (12) 4. člena Direktive 2024/2853, pri čemer je uvoznik opredeljen funkcionalno (kot oseba, ki proizvod dejansko da na trg Evropske unije), ne pa glede na njegov formalni status. Uvoznik s tem prevzame vlogo vstopne točke proizvoda na notranji trg in tveganje, povezano z njegovo varnostjo. Dejstva, da uvoznik ne odgovarja, če dokaže da proizvoda ni dal na trg, 11. člen predloga zakona posebej ne ureja, saj je dejanje plasiranja izdelka na trg pogoj, glede na besedilo drugega odstavka 11. člena predloga zakona, da se osebo sploh šteje za uvoznika po tem predlogu zakonu ter tako predstavlja del trditvene in dokazne podlage oškodovanca glede na splošna pravila civilnega procesnega prava.

Tretji odstavek 11. člena predloga zakona nadalje opredeljuje pooblaščenega zastopnika, pri čemer sta ključna elementa opredelitve, da ima sedež v Evropski uniji in pisno pooblastilo proizvajalca za opravljanje določenih nalog v njegovem imenu. Direktiva 2024/2853 pri pojmu pooblaščenega zastopnika ne napotuje na enotno definicijo iz posameznega sektorskega predpisa Evropske unije, saj zajema vse vrste proizvodov in različne regulatorne režime. Zato ni mogoče uporabiti zgolj ene specifične opredelitve pooblaščenega zastopnika, kot je to storjeno v nekaterih drugih aktih prava Evropske unije, na primer v Direktivi (EU) 2024/1799 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o skupnih pravilih za spodbujanje popravila blaga in o spremembi Uredbe (EU) 2017/2394 ter direktiv (EU) 2019/771 in (EU) 2020/1828 (UL L št. 2024/1799 z dne 10. 7. 2024), ki se sklicuje na definicijo iz Uredbe (EU) 2024/1781 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o vzpostavitvi okvira za določitev zahtev za okoljsko primerno zasnovano za trajnostne izdelke, spremembi Direktive (EU) 2020/1828 in Uredbe (EU) 2023/1542 ter razveljavitvi Direktive 2009/125/ES (UL L št. 2024/1781 z dne 28. 6. 2024). Hkrati pa pojem pooblaščenega zastopnika ni mišljen tako široko, da bi zajemal katerokoli fizično ali pravno osebo. Nanaša se namreč na osebe, ki jih proizvajalec posebej imenuje za opravljanje določenih nalog na podlagi sektorske zakonodaje Evropske unije, zlasti predpisov s področja varnosti proizvodov in tržnega nadzora. Izraz pooblaščen zastopnik se tako uporablja v posebnem, regulatornem pomenu in ne pomeni nujno zastopanja pri sklepanju pravnih poslov v smislu civilnega prava, saj gre za osebe, ki so imenovane s strani proizvajalca v zvezi s posebnimi regulativnimi in tehničnimi nalogami na podlagi zakonodaje Evropske unije, na primer na podlagi zakonodaje o varnosti proizvodov in nadzoru trga. Namen vključitve pooblaščenega zastopnika v sistem odgovornosti je tako v tem, da se zagotovi učinkovita možnost uveljavljanja odškodninskih zahtevkov v primerih, ko je proizvajalec proizvoda ustanovljen zunaj Evropske unije. Čeprav praviloma ne sodeluje neposredno v proizvodnem procesu, se odgovornost pooblaščenega zastopnika utemeljuje na podlagi njegove funkcionalne povezanosti s proizvajalcem in njegove prisotnosti na trgu Evropske unije, kjer ima naloge povezane z zagotavljanjem skladnosti in varnosti proizvoda. Tako je lahko na primer, po pravilih splošne varnosti proizvodov, dolžan organom tržnega nadzora predložiti informacije in dokumentacijo, ki dokazujejo varnost proizvoda. Prav obstoj takšnega formalnega pooblastila in opravljanje nalog, določenih s pravom Evropske unije, pa sta bistvena elementa za opredelitev pooblaščenega zastopnika (37. uvodna izjava Direktive 2024/2853; Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025).

Četrti odstavek 11. člena predloga zakona opredeljuje pojem ponudnika storitev odpremnih skladišč. Ureditev sledi opredelitvi na podlagi točke (13) 4. člena Direktive 2024/2853 in je opredeljen kot oseba, ki v okviru gospodarske dejavnosti opravlja vsaj dve od naštetih logističnih funkcij (skladiščenje, pakiranje, naslavljanje, odprema), ne da bi bil lastnik proizvoda, saj takšna kombinacija storitev pomeni aktivno sodelovanje v distribucijski verigi, ki upravičuje pripis odgovornosti. Te osebe namreč igrajo vse pomembnejšo vlogo, saj dejansko omogočajo in olajšujejo dostop proizvodov iz tretjih držav na trg Evropske unije, kar se že odraža v pravnem okviru varnosti proizvodov in nadzora trga (zlasti v Uredbi (EU) 2019/1020 ter Splošni uredbi o varnosti proizvodov). Kljub temu, pa bi morali biti, glede na subsidiarnost njihove vloge, odgovorni le, kadar noben uvoznik ali pooblaščen zastopnik nima sedeža v Evropski uniji (37. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ureditev obenem določa tudi izrecno izključitev odgovornosti za osebe, ki opravljajo zgolj storitve tovornega prometa ali poštno storitve. Te storitve namreč ne pomenijo, da je ponudnik storitev odpremnih skladišč z zadostno stopnjo vključen v promet proizvoda, saj gre za nevtralne logistične dejavnosti in zato ne more biti obravnavan kot ponudnik storitev odpremnih skladišč. Ta ureditev sledi pravu Evropske unije ter zagotavlja, da se odgovornost ne širi nesorazmerno na osebe brez realnega vpliva na proizvod. Celotna ureditev tako sledi cilju zagotavljanja visoke ravni varstva oškodovancev ter učinkovitega delovanja notranjega trga, hkrati pa upošteva različno stopnjo vključenosti posameznih oseb v dobavno verigo in njihovo dejansko zmožnost vpliva na varnost proizvoda.

K 12. členu:

Z 12. členom predloga zakona se v nacionalni pravni red prenašajo določbe točk (14) in (16) 4. člena ter tretji in četrti odstavek 8. člena Direktive 2024/2853, ki urejajo odgovornost distributerjev (dobaviteljev) in ponudnikov spletnih platform v primerih, ko ni mogoče identificirati primarno odgovornih oseb v dobavni verigi.

V prvem odstavku 12. člena predloga zakona se določa subsidiarna odgovornost distributerja, ki je opredeljen kot vsaka fizična ali pravna oseba v dobavni verigi, ki ni proizvajalec ali uvoznik proizvoda in ki omogoči dostopnost tega proizvoda na trgu. Ta odgovornost nastopi v primeru, ko ni mogoče ugotoviti proizvajalca, uvoznika, pooblaščenega zastopnika ali ponudnika storitev odpremnih skladišč s sedežem v Evropski uniji. V takem primeru distributer odgovarja enako kot proizvajalec, vendar le pod pogojem, da ga oškodovanec pozove, naj navede ustreznega gospodarskega subjekta ali svojega dobavitelja in distributer tega ne stori v roku enega meseca. Takšna ureditev sledi cilju, da se odgovornost primarno usmeri na proizvajalca oziroma druge ključne gospodarske subjekte, ki imajo dejanski vpliv na varnost proizvoda. Zato distributerji ne odgovarjajo avtomatično, temveč šele subsidiarno, kadar ne izpolnijo svoje dolžnosti sodelovanja pri identifikaciji odgovornega subjekta in ne navedejo nemudoma ustreznega gospodarskega subjekta s sedežem v Evropski uniji (37. uvodna izjava Direktive 2024/2853). S tem se preprečuje, da bi proizvodi krožili na trgu brez jasno določljive odgovorne osebe. Dejstva, da distributer ni odgovoren za škodo, ki jo povzroči proizvod z napako, če dokaže, da ni omogočil dostopnosti proizvoda na trgu, 12. člen predloga zakona posebej ne ureja, saj je omogočanje dostopnosti izdelka na trgu Evropske unije pogoj (glede na besedilo prvega odstavka 12. člena), da se osebo sploh šteje za distributerja po tem zakonu, zato predstavlja del trditvene in dokazne podlage oškodovanca, glede na splošna pravila civilnega procesnega prava.

Drugi odstavek 12. člena predloga zakona ureja odgovornost ponudnikov spletnih platform, kot so ti opredeljeni v točki (i) 3. člena Uredbe (EU) 2022/2065 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. oktobra 2022 o enotnem trgu digitalnih storitev in spremembi Direktive 2000/31/ES (Akt o digitalnih storitvah). Spletna platforma tako pomeni storitev gostovanja, ki na zahtevo prejemnika storitve shranjuje in razširja informacije v javnost, razen če je navedena dejavnost manjša in zgolj dodatna funkcija druge storitve ali manjša funkcionalnost primarne storitve ter je iz objektivnih in tehničnih razlogov ni mogoče uporabljati brez navedene druge storitve, vključitev funkcije ali funkcionalnosti v drugo storitev pa ni namenjena izogibanju uporabi te uredbe. Ponudnik spletne platforme odgovarja pod enakimi pogoji kot distributer, kadar spletna platforma omogoča sklepanje pogodb na daljavo med

potrošniki in trgovci, kadar ponudnik spletne platforme hkrati ni eden izmed drugih gospodarskih subjektov v dobavni verigi (proizvajalec, uvoznik, pooblaščen zastopnik, ponudnik storitev odpremnih skladišč ali distributer) ter kadar so izpolnjeni pogoji iz tretjega odstavka 6. člena Akta o digitalnih storitvah, tj. da spletna platforma prikazuje posamezno informacijo ali drugače omogoča izvedbo posameznega posla tako, da bi povprečen potrošnik lahko menil, da informacijo, ali proizvod oziroma storitev, ki je predmet posla, zagotavlja bodisi sama spletna platforma bodisi prejemnik storitve, ki deluje na podlagi njenega pooblastila ali pod njenim nadzorom. Takšna ureditev odraža dejstvo, da se spletna prodaja nenehno povečuje, kar ustvarja nove poslovne modele ter nove tržne akterje, kot so spletne platforme, ki imajo lahko pomemben vpliv na dostop potrošnikov do proizvodov, zato to vedno bolj naslavljajo tudi akti na ravni Evropske unije (Akt o digitalnih storitvah ter Splošna uredba o varnosti proizvodov med drugim urejata tudi odgovornost spletnih platform v zvezi z nezakonitimi vsebinami, med drugim tudi v zvezi s prodajo proizvodov; 38. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Spletne platforme lahko opravljajo vlogo proizvajalca, uvoznika, pooblaščenega zastopnika, ponudnika storitev odpremnih skladišč ali distributerja v zvezi s proizvodom z napako, pri čemer v takih primerih odgovarjajo pod enakimi pogoji kot zadevni gospodarski subjekti. Kadar pa imajo zgolj posredniško vlogo, Akt o digitalnih storitvah načeloma določa pogojno izvzetje odgovornosti za spletne platforme, vendar to izvzetje na podlagi zakonodaje o varstvu potrošnikov ne velja, kadar platforma, ki omogoča potrošnikom sklepanje pogodb na daljavo s trgovci, proizvod predstavi ali kakorkoli drugače omogoči določeno transakcijo na način, ki pri povprečnem potrošniku ustvarja vtis, da daje proizvod na voljo sama spletna platforma oziroma trgovec, ki deluje v njeno korist ali je pod njenim nadzorom, saj je v takih primerih upravičeno, da se uporabijo pravila o odgovornosti distributerjev (38. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Tako velja subsidiarna odgovornost, saj odgovarjajo le če proizvod predstavijo ali kako drugače omogočijo določeno transakcijo na način pod pogoji iz drugega odstavka 12. člena predloga zakona, in le, kadar spletna platforma ne navede nemudoma ustreznega gospodarskega subjekta s sedežem v Evropski uniji (38. uvodna izjava Direktive 2024/2853). S tem se zagotavlja učinkovito usmerjanje odgovornosti na primarne osebe v dobavni verigi, hkrati pa preprečuje izogibanje odgovornosti v kompleksnih digitalnih distribucijskih modelih, saj je namen, da se zagotovi, da v nobenem primeru oškodovanec ne ostane brez odgovorne osebe v dobavni verigi, kadar primarnih gospodarskih subjektov ni mogoče identificirati (37. uvodna izjava Direktive 2024/2853; Stališče Komisije, Q&A, 3rd batch, April 2026). Posledično se določbe predloga zakona, ki se nanašajo na odgovornost odgovorne osebe (npr. glede zastaranja, razkritja dokazov ali domnev), uporabljajo tudi za ponudnike spletnih platform, kadar ti na podlagi tega člena prevzamejo vlogo odgovorne osebe. S tem se zagotavlja enotna in učinkovita uporaba pravil o odgovornosti ter preprečuje pravna praznina v primerih digitalnih distribucijskih mdoelov (Stališče Komisije, Q&A, 3rd batch, April 2026).

Celotna ureditev predloga zakona tako temelji na načelu postopnega (kaskadnega) pripisovanja odgovornosti, pri čemer se odgovornost najprej usmeri na proizvajalca oziroma njemu najbližje osebe, šele subsidiarno pa na distributerje in ponudnike spletnih platform. Tak pristop zagotavlja visoko raven varstva oškodovancev, hkrati pa ohranja sorazmernost glede na dejanski vpliv posameznih oseb na varnost proizvoda in njegovo dajanje na trg.

K 13. členu

V 13. členu predloga zakona se urejajo primeri, ko za isto škodo odgovarja več oseb, ter določa pravilo solidarne odgovornosti med odgovornimi osebami. Določba prenaša 12. in 14. člen Direktive 2024/2853 in določa, da je v primeru, ko za isto škodo odgovarjata dve ali več oseb, njihova odgovornost solidarna. Enako pravilo določa tudi prvi odstavek 186. člena OZ. To pomeni, da lahko oškodovanec zahteva celotno odškodnino od katerega koli izmed odgovornih oseb, pri čemer je upravičen zahtevati popolno povračilo škode od vsakega. Takšna ureditev zagotavlja visoko raven varstva oškodovanca, saj mu ni treba razmejevati prispevka posameznih odgovornih oseb k nastanku škode. Solidarna odgovornost je posebej pomembna v primerih kompleksnih proizvodov in dobavnih verig, kjer lahko k nastanku škode prispeva več oseb, zlasti kadar je na primer v proizvod vključen sestavni del z napako. V takih primerih mora imeti oškodovanec možnost zahtevati odškodnino tako od proizvajalca končnega proizvoda, ki je

vklučil sestavni del z napako v svoj proizvod, kot tudi od proizvajalca sestavnega dela (53. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Kadar je za škodo odgovornih več gospodarskih subjektov in je eden izmed njih oškodovancu že povrnil škodo, ima pravico zahtevati povrnitev dela izplačane odškodnine od drugih odgovornih oseb, pri čemer se regresna razmerja med odgovornimi osebami presojujejo po splošnih pravilih obligacijskega prava. Direktiva 2024/2853 vzpostavlja materialnopravno podlago za regresna razmerja med gospodarskimi subjekti, medtem ko podrobnejšo ureditev pogojev, obsega in načina uveljavljanja regresnih zahtevkov prepušča nacionalnemu pravu držav članic. Pri tem pride v poštev predvsem 188. člen OZ, ki ureja pravico solidarnega dolžnika do povračila deleža od drugih solidarnih dolžnikov, pri čemer v prvem odstavku določa, da solidarni dolžnik, ki plača več, kot pa znaša njegov delež v škodi, lahko zahteva od vsakega drugega dolžnika, da mu povrne tisto, kar je plačal zanj. To pomeni, da se v notranjem razmerju med odgovornimi osebami breme odškodnine porazdeli glede na okoliščine primera, zlasti glede na njihov prispevek k nastanku škode, kar določi sodišče glede na težo krivde in težo posledic, ki so sledile iz delovanja posamezne odgovorne osebe (drugi odstavek 188. člena OZ). Takšna ureditev omogoča, da končno breme odgovornosti nosi tista oseba, ki je imela največji vpliv na nastanek škode oziroma je bil v najboljšem položaju, da jo prepreči.

Predlog zakona omogoča, da je na podlagi predloga zakona možna odgovornost več gospodarskih subjektov (1., 4., 11. in 12. člen predloga zakona), pri čemer so za vsakega posebej določeni posebni pogoji odgovornosti. Ista logika velja tudi za regresne zahtevke in regresna pravica se lahko uveljavlja zoper osebe, ki bi bili odgovorni na podlagi določb tega predloga zakona. Na primer, če distributer povrne škodo oškodovancu, ima vedno pravico do regresnega zahtevka zoper proizvajalca, poleg tega pa tudi zoper proizvajalca sestavnega dela ter druge osebe, ki so lahko odgovorne, kot je na primer pooblaščen zastopnik, uvoznik ali ponudnik storitev odpremnih skladišč (če ne uvoznik, ne pooblaščen zastopnik nimata sedeža v Evropski uniji). Prav tako so mogoči tudi regresni zahtevki med samimi proizvajalci oziroma med proizvajalcem in proizvajalcem sestavnega dela (Stališče Komisije, Q&A, 2nd batch, December 2025).

Ker lahko v slovenskem pravnem redu gospodarski subjekt na podlagi splošnega načela pogodbene svobode pogodbeno uredijo medsebojna regresna razmerja, predlog zakona ne implementira posebej možnosti pogodbene odpovedi regresni pravici v razmerjih med proizvajalcem končnega proizvoda in proizvajalcem programske opreme kot sestavnega dela, kadar gre za mikro ali malo podjetje. Takšni pogodbeni dogovori so namreč v nacionalnem pravnem redu že mogoči, pri čemer pa učinkujejo le v notranjih razmerjih med gospodarskimi subjekti in ne vplivajo na pravice oškodovanca do popolne in učinkovite odškodnine (54. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

K 14. členu:

V 14. členu zakona se ureja primere zmanjšanja odgovornosti odgovorne osebe.

Prvi odstavek 14. člena predloga zakona prenaša prvi odstavek 13. člena Direktive 2024/2853 in določa, da se odgovornost odgovorne osebe do oškodovanca ne zmanjša, če je škoda nastala zaradi napake proizvoda in obenem zaradi dejanja ali opustitve tretje osebe. To velja na primer, kadar tretja oseba, ki ni potencialno odgovoren gospodarski subjekt, izkoristi ranljivost v kibernetiki varnosti proizvoda. V teh primerih je v interesu varstva potrošnikov, da če ima proizvod tovrstno napako (npr. večja ranljivost), ki ga dela manj varnega, kot bi upravičeno pričakovala širša javnost, da odgovorna oseba vseeno odgovarja ne glede na ravnanja ali opustitve tretjih oseb (55. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Določba se nanaša na odgovornost proizvajalca oziroma druge odgovorne osebe in ne velja za regresne zahtevke med več solidarno odgovornimi osebami.

Določba ne pomeni uvedbe neomejene odgovornosti niti ne odpravlja zahteve po obstoju vzročne zveze med napako proizvoda in nastalo škodo. Uporablja se v primerih t. i. mešane vzročnosti, ko je škoda deloma posledica napake proizvoda, deloma pa ravnanja tretje osebe. V takih primerih odgovorni

gospodarski subjekt ostaja odgovoren za celoten obseg škode, ki je pripisljiv napaki proizvoda, tudi če je tretja oseba prispevala k njenemu povečanju. Nasprotno pa odgovornost ne nastane, če je škoda nastala povsem neodvisno od napake proizvoda, torej kadar napaka ni bila vzrok za njen nastanek (Stališče Komisije, Q&A, 3rd batch, April 2026).

Drugi odstavek 15. člena predloga zakona ureja primere, ko je k nastanku škode prispeval sam oškodovanec oziroma oseba pod njegovim nadzorom, pri čemer gre za prenos drugega odstavka 13. člena Direktive 2024/2853. To velja zlasti v primerih, ko oškodovanec ravna malomarno, na primer, ko ne namesti posodobitev ali nadgradenj, ki jih zagotovi gospodarski subjekt z namenom zagotavljanja ali ohranjanja varnosti proizvoda, in bi lahko s tem preprečil ali zmanjšal nastanek škode (55. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Navedeno izhodišče je skladno tudi s splošnimi pravili slovenskega nacionalnega odškodninskega prava o deljeni odgovornosti, ki se smiselno uporabljajo skladno s pravilom iz 3. člena predloga zakona, tudi v primerih odškodninske odgovornosti na podlagi tega predloga zakona. Po 171. členu OZ ima oškodovanec, ki je tudi sam prispeval k nastanku škode ali povzročil, da je bila škoda večja, pravico le do sorazmerno zmanjšane odškodnine. Če ni mogoče natančno ugotoviti, kateri del škode je posledica ravnanja oškodovanca, sodišče prisodi odškodnino ob upoštevanju okoliščin primera. Skladno s 185. členom OZ, se določbe o deljeni odgovornosti in zmanjšanju odškodnine, ki veljajo za premoženjsko škodo, smiselno uporabljajo tudi za nepremoženjsko škodo. Tudi v okviru tega predloga zakona zato soprispevek oškodovanca ne pomeni delitve odgovornosti med oškodovancem in odgovorno osebo v strogem smislu, temveč delno ali popolno razbremenitev odgovorne osebe v obsegu, v katerem je oškodovanec opustil potrebno skrb za zaščito lastnih pravic in interesov (Bergant Rakočević Vesna, Končina Peternel Mateja, Praktični komentar Obligacijskega zakonika (OZ) - Splošni del, Komentar k 171. členu, 2025, Lexpera d.o.o., GV Založba).

K 15. členu

V 15. členu predloga zakona se ureja zastaranje odškodninskih zahtevkov na podlagi tega predloga zakona in s tem prenaša 16. in 17. člen Direktive 2024/2853. Ureditev temelji na kombinaciji posebnih pravil o zastaranju na podlagi predloga zakona in splošnih pravil OZ, katerih subsidiarno uporabo določa tudi 3. člen predloga zakona. Ureditev zagotavlja ravnotežje med pravno varnostjo gospodarskih subjektov in učinkovitim varstvom oškodovancev, saj omejuje časovno izpostavljenost odgovornosti, hkrati pa upošteva posebnosti sodobnih proizvodov, zlasti digitalnih in kompleksnih proizvodov, in posledic napak, kjer se škoda lahko pokaže z zamikom.

V prvem odstavku 15. člena predloga zakona je določen subjektivni zastaralni rok treh let, ki začne teči od trenutka, ko je oškodovanec zvedel ali bi utemeljeno moral zvedeti za napako proizvoda, za škodo in za identiteto zadevnega gospodarskega subjekta, ki je lahko odgovoren za to škodo na podlagi predloga zakona. Pri tem pojem škode ne pomeni zgolj posega v pravno varovano dobrino, temveč konkretno nastalo, pravno priznano škodo kot je opredeljena v 4. členu tega predloga zakona, ki je predpostavka za nastanek odškodninskega zahtevka. Ureditev začetka teka zastaralnega roka je posebej prilagojena, saj začne ta teči na dan, ko je oškodovanec izvedel ali bi moral izvedeti za vse naslednje: škodo, napako in identiteto zadevnega gospodarskega subjekta, ki je lahko odgovoren za škodo.

Čeprav Direktiva 2024/2853 uporablja formulacijo »ko je oškodovanec izvedel ali bi utemeljeno moral izvedeti«, izraz »utemeljeno« v besedilu prvega odstavka 15. člena predloga zakona ni posebej naveden. Takšna terminološka prilagoditev ne pomeni vsebinskega odstopa od ureditve iz Direktive 2024/2853, temveč odraža koherentnost nacionalne pravne ureditve. V skladu s splošnimi pravili obligacijskega prava, zlasti 352. členom OZ, namreč subjektivni zastaralni rok začne teči, ko oškodovanec izve za škodo in za povzročitelja. Vendar se pri tem ne zahteva izključno dejanska vednost, saj se od oškodovanca pričakuje določena stopnja skrbnosti. Zastaralni rok tako začne teči tako v primeru, ko oškodovanec izve za relevantne okoliščine, kot tudi ko bi ob običajni skrbnosti glede na okoliščine konkretnega primera moral in mogel izvedeti za relevantne okoliščine, ki omogočajo

uveljavljanje zahtevka (Kranjc Vesna, Obligacijski zakonik (OZ) s komentarjem, 2003, GV Založba). Presoja, ali bi oškodovanec moral vedeti za te okoliščine, že po naravi vključuje tudi presojo utemeljenosti njegove morebitne nevednosti.

Drugi odstavek 15. člena predloga zakona določa objektivni desetletni rok za prenehanje zahtevka, ki začne teči od dneva, ko je bil proizvod z napako, ki je povzročil škodo, kot je opredeljena v 4. členu tega predloga zakona, dan na trg ali v uporabo. Ta rok predstavlja skrajni rok za uveljavljanje zahtevkov, z izjemo četrtega odstavka 15. člena, ne glede na to, kdaj je oškodovanec izvedel za škodo, saj zaradi staranja proizvodov in višanja varnostnih standardov na področju znanosti in tehnologije, ne bi bilo smotno, da proizvajalci odgovarjajo za napake svojih proizvodov neomejeno obdobje (57. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Če oškodovanec v tem obdobju sproži postopek zoper odgovorno osebo, terjatev ne ugasne, z namenom zagotavljanja učinkovitega sodnega varstva.

Tretji odstavek 15. člena predloga zakona določa izjemo od drugega odstavka tega člena in objektivnega roka 10 let za uveljavljanje odškodninskih zahtevkov v primerih latentnih škod, zlasti pri telesnih poškodbah ali okvari zdravja, kjer se simptomi telesne poškodbe glede na zdravniška dokazila kažejo počasi. V teh primerih je rok za uveljavljanje odškodninskih zahtevkov podaljšan na 25 let od dneva, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo (oziroma v povezavi s četrtem odstavkom tega člena, po njegovi bistveni spremembi in omogočanju dostopnosti na trgu oziroma dajanju v uporabo). Namen te določbe je zagotoviti učinkovito varstvo oškodovancev v primerih, ko zaradi narave škode, svojih pravic objektivno niso mogli pravočasno uveljavljati in bi bilo nerazumno omejevati njihove možnosti dostopa do odškodnine (57. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Če oškodovanec v tem obdobju sproži postopek zoper odgovorno osebo, terjatev ne ugasne, z namenom zagotavljanja učinkovitega sodnega varstva.

Ob tem je treba posebej poudariti razliko med subjektivnim zastaralnim rokom iz prvega odstavka 15. člena, ter absolutnim rokom iz tretjega in četrtega odstavka 15. člena z učinkom ugasnitve pravice. Medtem, ko prvi odstavek 15. člena predloga zakona ureja zastaranje kot procesno omejitev uveljavljanja zahtevka (torej vpliva na izvršljivost terjatve) in je podvržena nacionalnim pravilom o zadržanju in prekinitvi teka zastaralnega roka, pa tretji in četrti odstavek 15. člena predloga zakona določata absolutni prekluzivni rok (t. i. *long-stop period*), po izteku katerega pravica do odškodnine preneha kot taka. To pomeni, da po poteku desetletnega oziroma petindvajsetletnega roka upravičenec ni več nosilec pravice do odškodnine, temveč pravica sama ugasne, ne le njena iztožljivost. Posledično mora sodišče na potek tega roka paziti po uradni dolžnosti. Tak absolutni rok teče neprekinjeno in nanj ne vplivajo nacionalna pravila o zadržanju ali prekinitvi zastaranja. Nasprotno pa se za subjektivni zastaralni rok iz prvega odstavka tega člena še naprej uporabljajo splošna pravila nacionalnega prava o zadržanju in prekinitvi zastaranja, kolikor ta zakon ne določa drugače (Stališče Komisije, Q&A, 3rd batch, April 2026).

Četrti odstavek 15. člena predloga zakona ureja posebnost v primeru bistveno spremenjenih proizvodov. V takih primerih začne zastaralni rok teči znova od trenutka, ko je bil proizvod po bistveni spremembi ponovno dan na trg ali v uporabo (npr. zaradi ponovne izdelave). To velja tudi za posodobitve ali nadgradnje programske opreme, kadar te pomenijo bistveno spremembo proizvoda, medtem ko običajne posodobitve, ki ne vplivajo bistveno na proizvod, na tek roka ne vplivajo (58. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Opredelitev bistvene spremembe proizvoda vsebuje tretji odstavek 6. člena predloga zakona.

Glede vprašanj zastaranja, ki niso posebej urejena z določbo 15. člena predloga zakona, se uporabljajo splošna pravila OZ, še posebej glede zadržanja in prekinitve teka zastaralnega roka. OZ ureja zastaranje v 4. oddelku IV. poglavja (Prenehanje obveznosti) v 335. do 370. členu OZ. To pomeni, da se pravila OZ uporabljajo zlasti glede zadržanja zastaranja (358. do 363. člen OZ) in njegovega pretrganja (364. do 370. člen OZ), kolikor predlog zakona ne določa drugače.

K 16. členu

S 16. členom predloga zakona se določa prisilna narava določb tega predloga zakona in s tem prenaša 15. člen Direktive 2024/2853. Določbe tega zakona o odgovornosti proizvajalca ali drugih oseb iz III. poglavja predloga zakona zaradi napake proizvoda so prisilne narave. Zato jih ni mogoče pogodbeno izključiti ali omejiti v škodo oškodovanca ali njegovega pravnega naslednika.

Takšna ureditev izhaja iz temeljnega cilja Direktive 2024/2853, ki je v zagotavljanju visoke ravni varstva fizičnih oseb kot oškodovancev. Ta cilj bi bil ogrožen, če bi gospodarski subjekti lahko z uporabo pogodbenih klavzul omejevali ali izključevali svojo odgovornost, zato se izrecno določa, da tovrstna pogodbeni odstopanja niso dovoljena (56. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Prepoved odstopanja se ne nanaša le na izrecno izključitev odgovornosti, temveč tudi na njeno posredno omejevanje, na primer z določitvijo finančnih zgornjih mej odgovornosti ali z drugimi pogodbenimi mehanizmi, ki bi v praksi oslabili pravico oškodovanca do polne odškodnine in posegale v kogentno ureditev po tem zakonu. Določba tako zagotavlja, da je pravni položaj oškodovanca neodvisen od pogodbene ureditve med gospodarskimi subjekti ali med odgovornim subjektom in oškodovancem, ter preprečuje prenos tveganj, ki izhajajo iz napake proizvoda, na šibkejšo stranko. Hkrati prispeva k enotni ravni varstva na notranjem trgu in preprečuje izkrivljanje konkurence med gospodarskimi subjekti, ki bi lahko sicer z različnimi pogodbenimi praksami zniževali obseg svoje odgovornosti.

K 17. členu

V 17. členu predloga zakona se ureja dokazno breme v postopkih uveljavljanja odškodnine za škodo, povzročeno zaradi proizvoda z napako, in odraža temeljno izhodišče sistema odgovornosti za proizvode, kot je določeno tudi v prvem odstavku 10. člena Direktive 2024/2853. Ureditev sledi tradicionalni zasnovi objektivne odgovornosti za proizvode z napako, kot je bila vzpostavljena že z Direktivo 85/374/EGS, zaradi doseganja pravične porazdelitve tveganja v sodobnih gospodarskih procesih. Oškodovanec mora dokazati tri ključne elemente odškodninske odgovornosti, in sicer obstoj napake proizvoda, nastanek škode ter vzročna zveza med napako in škodo v skladu z dokaznim standardom, ki se uporablja na podlagi nacionalnega prava. Takšna ureditev izhaja iz same narave objektivne odgovornosti za proizvode z napako, pri kateri se odgovornost proizvajalca ne presoja glede na krivdo, temveč glede na obstoj napake in njene posledice.

Zadevna določba 17. člena predloga zakona, ki ureja dokazno breme, ni nujna z vidika sistemske ureditve odgovornosti za proizvode z napako, saj navedene predpostavke izhajajo že iz samega predloga zakona; splošna pravila o trditvenem in dokaznem bremenu pa določajo že splošna procesna pravila. Prvi odstavek 4. člena predloga zakona namreč določa, da je proizvajalec dolžan povrniti škodo, ki nastane fizični osebi zaradi napake proizvoda, če pride do škodnih posledic navedenih v 4. členu predloga zakona. Že iz te določbe izhaja, da so za uspešno uveljavljanje zahtevka relevantni obstoj napake proizvoda, nastanek škode ter vzročna zveza med njima. V 212. členu ZPP pa je določeno, da mora vsaka stranka navesti dejstva in predlagati dokaze, na katere opira svoj zahtevek oziroma s katerimi izpodbija navedbe in dokaze nasprotne stranke. To pomeni, da mora oškodovanec že na podlagi splošnih procesnih pravil zatrjevati in dokazovati dejstva, iz katerih izhajajo predpostavke odgovornosti, če uveljavlja zahtevek na podlagi predloga zakona. Kljub navedenemu, pa je določba 17. člena vključena v predlog zakona zaradi večje jasnosti in preglednosti ureditve, saj uporabnike zakona izrecno opozarja na temeljne predpostavke za uveljavljanje odškodninskega zahtevka. Njena funkcija je tako predvsem pojasnjevalna in informativna, ne pa vzpostavljanje novih pravic, obveznosti ali pravil o dokaznem bremenu, ki že izhajajo iz materialnopравnih določb zakona in splošnih pravil pravnega postopka.

K 18. členu

V 18. členu predloga zakona ureja razkritje podatkov in listin v postopkih uveljavljanja odškodnine za škodo, povzročeno s proizvodom z napako, in prenaša 9. člen Direktive 2024/2853. Določba se sistemsko umešča v okvir pravil pravnega postopka in dopolnjuje obstoječe institute razkritja listin in dokazov, zlasti 227. člen ZPP (dolžnost predložitve listin), 219.b člen ZPP (razkritje poslovnih skrivnosti) ter 226. člen ZPP (predložitev obsežne dokumentacije).

Prvi odstavek 18. člena predloga zakona ureja razkritje podatkov in listin na predlog tožeče stranke, s čimer se olajšuje dostop do informacij in dokaznega gradiva, ki se uporablja v sodnih postopkih. Oškodovanci so lahko pogosto, v primerjavi s proizvajalci, v bistveno slabšem položaju glede dostopa do informacij o tem, kako je bil proizvod zasnovan, proizveden, testiran ali kako deluje, ter glede razumevanja teh podatkov. Ta asimetrija informacij lahko ogrozi pošteno porazdelitev tveganja, zlasti v primerih, ki so tehnično ali znanstveno zapleteni, kar naslavlja institut razkritja podatkov in listin v predlogu zakona (42. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Pogoj za odreditev razkritja dokazov je, da je odškodninska tožba že vložena in da tožeča stranka navede dejstva ter predloži dokaze, ki zadostujejo za utemeljitev verjetnosti zahtevka. Ne zahteva se polna dokazna ocena, temveč zadostuje verjetnostni standard. Tožena stranka mora razkriti le tiste dokaze, ki so relevantni za konkretni postopek in so v njeni razpolagalni sferi, pri čemer taki dokazi vključujejo dokumente, ki jih mora tožena stranka na novo pripraviti z zbiranjem ali razvrščanjem razpoložljivih dokazov (42. uvodna izjava Direktive).

Pri tem je v členu uporabljeno terminološko primerljivo izrazoslovje iz ZPP. Namesto izraza »dokazi« se uporablja izraz »podatki in listine«, saj predmet razkritja niso zgolj dokazna sredstva v procesnem smislu, temveč informacije in dokumentacija, na podlagi katerih lahko stranke šele oblikujejo svoje trditve in dokazne predloge. Pojem »podatki in listine« je treba razlagati široko in tehnološko nevtralnno, kot sledi iz splošnih pravil dokazovanja po ZPP, ki pojem listine razume funkcionalno in ne zgolj kot fizični dokument v papirni obliki. ZPP v 224. členu ureja dokazovanje z listinami, pri čemer sodobna procesna teorija in sodna praksa pojem listine razlagata tako, da zajema tudi elektronske dokumente in druge elektronske nosilce podatkov. Tehnološko nevtralnno razumevanje pisne in elektronske oblike pa dodatno potrjuje tudi 16.a člen ZPP, ki določa, da je elektronska oblika enakovredna pisni obliki, če so podatki v elektronski obliki primerni za obdelavo na sodišču, dosegljivi in primerni za poznejšo uporabo. Podatkom v elektronski obliki se ne sme odreči dokazne vrednosti zgolj zato, ker so v elektronski obliki. Določba odraža splošno načelo funkcionalne enakovrednosti elektronske in pisne oblike ter zagotavlja, da digitalna narava podatkov sama po sebi ne vpliva na njihovo dopustnost ali dokazno vrednost v sodnem postopku. To je posebej pomembno v sporih zaradi proizvodov z napako, kjer relevantni podatki pogosto obstajajo predvsem v digitalni obliki (kot npr. elektronske tehnične evidence, podatkovne baze, programska koda, avtomatsko ustvarjeni sistemski zapisi ali komunikacija med povezanimi digitalnimi sistemi). Hkrati pa predlog zakona uporablja termin »na predlog«, s čimer sledi ustaljeni sistematiki pravnega postopka, kjer sodišče praviloma odloča na predlog stranke, sama terminološka prilagoditev pa ne pomeni vsebinskega odstopa od Direktive 2024/2853.

Drugi odstavek 18. člena predloga zakona ureja razkritje podatkov in listin na predlog tožene stranke z namenom, da se tudi toženi stranki omogoči dostop do informacij in dokumentacije, ki so na voljo tožeči stranki, če jih potrebuje za izpodbijanje odškodninskega zahtevka. S tem se zagotavlja enakost orožij med strankama in spoštovanje pravice do učinkovitega sodnega varstva.

Tretji odstavek 18. člena predloga zakona določa temeljno načelo, da mora biti razkritje dokazov omejeno na to, kar je potrebno in sorazmerno. Poseben poudarek je na zaščiti zaupnih informacij, kot so poslovne skrivnosti in drugi pravno varovani podatki, kar podrobneje ureja četrti odstavek 18. člena predloga zakona. Sodišče mora pri tem tehtati interese vseh vpletenih strank in tudi tretjih oseb. Zahteva po potrebnosti in sorazmernosti se ne nanaša le na samo odredbo o razkritju, temveč že na predlog za razkritje podatkov in listin. Stranka mora zato svojo zahtevo oblikovati dovolj konkretno in jo omejiti zgolj na relevantne podatke in listine, ki so potrebni za uveljavljanje oziroma izpodbijanje zahtevka. Sodišče pri presoji takšne zahteve preveri, ali so ti pogoji izpolnjeni, in lahko razkritje odredi le v obsegu, ki ustreza tem zahtevam. Načelo potrebnosti in sorazmernosti tako deluje dvostopenjsko: najprej kot pogoj

za dopustnost zahteve za razkritje dokazov, nato pa še kot merilo za določitev obsega samega razkritja (Stališče Komisije, Q&A, 3rd batch, April 2026). Ta določba preprečuje t. i. »*fishing expeditions*«, torej splošno in nesorazmerno iskanje informacij, ki niso relevantne za konkretni spor, ter zagotavlja ravnotežje med učinkovitim dostopom do dokazov in varstvom legitimnih interesov gospodarskih subjektov (42. in 44. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Četrti odstavek 18. člena predloga zakona podrobneje ureja varstvo poslovnih skrivnosti. S pooblastilom sodišču za sprejem posebnih zaščitnih ukrepov se omogoča doseganje pravilnega in sorazmernega ravnovesja med interesi imetnika poslovne skrivnosti in interesi oškodovanca. Določba se nanaša na informacije, ki sodijo v obseg varovanja poslovnih skrivnosti in drugih zaupnih informacij v skladu s pravom Evropske unije in nacionalnim pravom (42. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Na ravni Evropske unije Direktiva (EU) 2016/943 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. junija 2016 o varstvu nerazkritega strokovnega znanja in izkušnji ter poslovnih informacij (poslovnih skrivnosti) pred njihovo protipravno pridobitvijo, uporabo in razkritjem (UL L št. 157 z dne 15. 6. 2016, str. 1) v 1. točki prvega odstavka 2. člena poslovno skrivnost opredeljuje kot informacijo, ki izpolnjuje vse naslednje zahteve: (a) je skrivnost v smislu, da kot celota ali v natančni konfiguraciji in sestavi njenih komponent ni splošno znana ali lahko dosegljiva osebam v krogih, ki se običajno ukvarjajo s to vrsto informacij; (b) ima tržno vrednost, ker je skrivnost; (c) v danih okoliščinah je oseba, ki ima zakoniti nadzor nad to informacijo, razumno ukrepala, da jo ohrani kot skrivnost. V 2. točki prvega odstavka 2. člena Direktiva 2016/943 opredeljuje imetnika poslovne skrivnosti kot vsako fizično ali pravno osebo, ki ima zakoniti nadzor nad poslovno skrivnostjo. V slovenskem nacionalnem pravnem redu poslovno skrivnost ureja Zakon o poslovni skrivnosti (Uradni list RS, št. 22/19; v nadaljnjem besedilu ZPosS), ki to opredeljuje v 2. členu kot nerazkrito strokovno znanje, izkušnje in poslovne informacije, ki je skrivnost, ki ni splošno znana ali lahko dosegljiva osebam v krogih, ki se običajno ukvarjajo s to vrsto informacij; ima tržno vrednost ter je imetnik poslovne skrivnosti v danih okoliščinah razumno ukrepal, da jo ohrani kot skrivnost. Ker Direktiva 2024/2853 dopušča podrobnejšo ureditev teh vprašanj na ravni nacionalnega prava, predlog zakona ne ponavlja vseh procesnih mehanizmov, temveč se četrti odstavek 18. člena sklicuje na že obstoječe institute iz ZPP in ZPosS. Tak pristop zagotavlja sistemsko koherentnost in preprečuje podvajanje pravil, saj drugi odstavek 219.b člena ZPP in prvi odstavek 294. člena ZPP že urejata ukrepe za varstvo zaupnosti poslovnih skrivnosti v civilnih postopkih, 8. člen ZPosS pa omogoča sprejetje zaščitnih ukrepov tudi proti tretjim osebam in po končanem sodnem postopku.

Pri odločanju o ukrepih na podlagi četrtega odstavka 19. člena mora sodišče upoštevati potrebo po zagotavljanju pravice do učinkovitega sodnega varstva in nepristranskega sodišča, legitimne interese strank in, kadar je to primerno, tudi tretjih oseb, ter morebitno škodo, ki bi lahko nastala zaradi odreditve ali zavrnitve takih ukrepov (45. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ukrepi za varstvo poslovnih skrivnosti so tako lahko tudi diferencirani glede na stopnjo posega, in sicer od najmanj invazivnih (npr. predložitve delno prekritih listin ali povzetkov brez zaupnih delov) do popolnega razkritja, kadar to narekuje učinkovito uveljavljanje pravice do sodnega varstva. Sodišče lahko glede na okoliščine primera in ob upoštevanju sorazmernosti posega tako odredi zaščitne ukrepe in naloži stranki razkritje poslovnih skrivnosti na način, da listine razkrije le delno, če oceni, da celotno razkritje listin ni nujno (tj. pripravi in predloži različice listin, na katerih so prekriti deli, ki vsebujejo poslovne skrivnosti); vključi izvedenca ali sporazumno določeno tretjo osebo, da pregleda listine ali predmete in naredi povzetek brez poslovnih skrivnosti, oziroma omogoči v celoti razkrije podatke. Tudi ZPosS v drugem odstavku 8. člena določa, da sodišče lahko na predlog nasprotne stranke s sklepom naloži imetniku poslovne skrivnosti, da razkrije podatke, za katere trdi, da so poslovna skrivnost, po postopku in na način, kot ga za razkritje poslovne skrivnosti določa zakon, ki ureja pravdni postopek. Na podlagi prvega odstavka 294. člena ZPP pa lahko sodišče v primeru, če to (med drugim) zahtevajo koristi poslovne skrivnosti, izključi javnost vse glavne obravnave ali njenega dela. Gre tako za ukrepe, ki jih predvideva tudi ureditev na podlagi Direktive 2024/2853, saj vključujejo tako ukrepe za omejitev dostopa do dokumentov, ki vsebujejo (domnevne) poslovne skrivnosti, omejitev dostopa do obravnav omejenem številu ljudi, kot tudi omogočanje dostopa samo do predelanih dokumentov (45. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ker ureditev na podlagi Direktive 2024/2853 zahteva varovanje zaupnosti poslovnih skrivnosti tako med, kot tudi po koncu

sodnega postopka, če se na tovrstne informacije stranke sklicujejo oziroma so uporabljene tekom sodnega postopka, je v četrtem odstavku 19. člena predloga zakona narejen tudi sklic na 8. člen ZPosS, ki v tretjem odstavku ureja tudi možnost sodišča, da na predlog imetnika poslovne skrivnosti prepove uporabo ali razkritje (domnevne) poslovne skrivnosti osebam, ki so se seznanile s to samo zaradi udeležbe v postopku ali imajo dostop do dokumentov, ki so del postopka in vsebujejo (domnevno) poslovno skrivnost. Skladno s četrnim odstavkom 8. člena ZPosS prepoved uporabe ali razkritja (domnevne) poslovne skrivnosti zavezuje udeležence postopka in druge osebe, ki jih prepoved zadeva, tudi po končanem sodnem postopku, razen v določenih primerih, ko informacija ne izpolnjuje (več) pogojev za kategorizacijo kot poslovna skrivnost.

V povezavi z varstvom drugih (zaupnih) podatkov, ki ne spadajo pod opredelitev poslovne skrivnosti, vključno s tajnimi podatki, pa pride v poštev uporaba načela sorazmernosti in potrebnosti iz tretjega odstavka 18. člena predloga zakona ter subsidiarne uporabe pravil procesnega prava (npr. pravila o ravnanju s tajnimi podatki). S tem se zagotavlja celovito varstvo zaupnih informacij v postopku.

Peti odstavek 18. člena predloga zakona določa, da lahko sodišče odredi, da se razkriti podatki in listine predložijo na lahko dostopen in lahko razumljiv način. To je posebej pomembno pri nekaterih vrstah dokazov, zlasti pri digitalnih proizvodih ali tehnično zahtevnih sistemih (42. uvodna izjava Direktive 2024/2853), saj je namen določbe zagotoviti dejansko učinkovitost pravice do dostopa do dokazov. Zahteva se ne nanaša zgolj na formalno predložitev dokumentacije, temveč tudi na njeno dejansko uporabnost v postopku, saj zgolj formalno razkritje brez razumljivosti ne bi omogočala učinkovitega uveljavljanja pravic. Tak pristop je skladen tudi s četrnim odstavkom 226. člena ZPP, ki določa, da lahko sodišče stranki, ki predloži obsežno listinsko dokumentacijo, naloži pripravo pisnega povzetka bistvenih navedb in podatkov z navedbo relevantnih delov dokumentacije. Določba pride v poštev tudi pri obsežnih tehničnih, digitalnih ali poslovnih podatkih, kadar bi bila brez dodatne strukturiranosti njihova uporaba v postopku nesorazmerno otežena. Pri tem mora sodišče upoštevati načelo sorazmernosti, zlasti glede stroškov in obremenitev za stranko, ki mora podatke in listine predložiti.

Direktiva 2024/2853 harmonizira pravila o razkritju dokazov le v sklopu 9. člena Direktive 2024/2853, pri čemer ne posega v nacionalne ureditve v delih katere izrecno ne ureja (npr. pravila o razkritju dokazov v predsodnih postopkih, podrobnejša pravila glede oblike zahtevka za razkritje, razkritje s strani tretjih oseb, ugotovitvene tožbe in sankcije zaradi neizpolnitve obveznosti razkritja; 43. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Določba tako ne posega v splošni sistem dokaznih sredstev po ZPP. Poleg listin se lahko tudi v postopkih po tem zakonu uporabljajo vsa druga dokazna sredstva, ki jih dopušča ZPP, zlasti zaslišanje strank, prič, izvedencev, ogled ter elektronski dokazi. Prav tako pa ne posega v obstoječe nacionalne mehanizme za pridobivanje in zavarovanje dokazov pred začetkom pravnega postopka, kar ureja ZPP v 19. poglavju (264. do 268. člen ZPP) in ki omogočajo izvedbo dokazov pred pravdo, kadar obstaja utemeljena bojazen, da se dokaz pozneje ne bo mogel izvesti ali da bo njegova izvedba otežena. Prav tako predlagana ureditev ne vpliva na institut samostojnega dokaznega postopka z izvedencem iz 268.a člena ZPP, ki omogoča pridobitev izvedenskega izvida in mnenja pred začetkom pravde glede stanja stvari, vzrokov škode oziroma napak ter ukrepov za njihovo odpravo. Ti instituti ostajajo samostojni procesni mehanizmi nacionalnega prava, katerih uporaba ni omejena ali spremenjena z ureditvijo razkritja dokazov na podlagi predloga zakona.

K 19. členu

Z 19. členom predloga zakona se prenaša 10. člen Direktive 2024/2853 in ureja zakonske domneve glede obstoja napake proizvoda ter vzročne zveze med napako in škodo. Določba izhaja iz temeljnega pravila, da oškodovanec nosi dokazno breme glede napake, škode in vzročne zveze, kot določa 17. člen predloga zakona. Hkrati pa predloga zakona, z namenom ublažitve dokaznih težav tožeče stranke, uvaja določene olajšave dokazovanja v obliki izpodbojnih zakonskih domnev, ki zmanjšujejo dokazno breme tožeče stranke, če so izpolnjeni določeni pogoji. To sodišču omogoča, da obstoj napake ali

vzročne zveze utemelji z drugim dokaznim sredstvom, obenem pa ohrani pravice tožene stranke (46. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Prvi odstavek 19. člena predloga zakona določa tri primere, v katerih se domneva obstoj napake proizvoda. Točka 1. prvega odstavka 19. člena določa, da domneva napake nastopi, kadar tožena stranka ne razkrije dokazov skladno s prvim odstavkom 18. člena predloga zakona, ki ureja primer, ko sodišče odredi toženi stranki, da mora razkriti relevantne dokaze, ki so ji na voljo na predlog tožeče stranke. V okviru te določbe pride v poštev tudi povezava s petim odstavkom 18. člena predloga zakona, ki ureja primere, ko sodišče v okviru odrejanja razkritja dokazov toženi stranki naloži tudi, da dokaze predloži na lahko dostopen in razumljiv način. V 18. členu predloga zakona je namreč urejena pravica tožeče stranke, da zahteva predložitev dokazov ob upoštevanju pogojev, ki jih določa ta člen. Ta določba se jasno nanaša na vse pogoje iz 18. člena, vključno z njegovim petim odstavkom, ki določa zahtevo, da morajo biti dokazi predstavljeni na lahko dostopen in razumljiv način. Namen te določbe je spodbuditi spoštovanje obveznosti razkritja dokazov in preprečiti procesno zavlačevanje ali prikrivanje relevantnih informacij (46. uvodna izjava Direktive 2024/2853, Stališče Komisije, Q&A, 2nd batch, December 2025). Ta rešitev je skladna tudi z obstoječimi pravili slovenskega pravnega postopka. Po petem odstavku 227. člena ZPP lahko sodišče, če stranka noče predložiti listine ali zanika njen obstoj, šteje, da listina obstaja in da je njena vsebina taka, kot zatrjuje nasprotna stranka. Gre torej za soroden procesni mehanizem, ki prav tako sankcionira neizpolnitev dokaznih obveznosti.

Točka 2. prvega odstavka 19. člena predloga zakona določa domnevo obstoja napake proizvoda, če proizvod ni skladen z obveznimi varnostnimi zahtevami v pravu Evropske unije ali nacionalnemu pravu namenjenih zaščiti potrošnikov in drugih fizičnih oseb pred tveganjem nastanka škode (na primer kadar proizvod ni opremljen s sredstvi za beleženje informacij o delovanju proizvoda, kot se to zahteva na podlagi prava Unije ali nacionalnega prava). Tovrstne zahteve vsebuje primeroma Splošna uredba o varnosti proizvodov, ki določa splošni horizontalen zakonodajni okvir za varnost proizvodov, ter harmonizacijska zakonodaja Evropske unije za posamezne sektorje, ki obravnava varnostne vidike posebnih proizvodov ali posebnih kategorij proizvodov. Takšna neskladnost predstavlja pomemben indic o pomanjkljivi varnosti proizvoda, pri čemer je namen, da se okrepi tesna povezava med pravili o varnosti proizvodov in pravili o odgovornosti (46. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

Točka 3. prvega odstavka 19. člena predloga zakona določa domnevo napake proizvoda tudi, kadar tožeča stranka dokaže, da je škoda nastala zaradi očitne okvare proizvoda pri razumno predvideni uporabi ali v običajnih okoliščinah (na primer steklenica, ki eksplodira med razumno rabo). Nepotrebno obremenjujoče bi bilo namreč zahtevati dokaz obstoja napake od tožeče stranke v nespornih primerih.

Uporaba se tako nanaša na predvideni namen proizvoda, kot ga opredeli proizvajalec, v okoliščinah, ki jih je mogoče razumno predvideti. Običajno je to končna uporaba proizvoda (Modra knjiga, EUR-Lex - 52022XC0629(04) - EN - EUR-Lex, str. 19). Pri tem je treba v pravu Evropske unije razlikovati med predvideno uporabo (*intended use*) in razumno predvidljivo uporabo (*reasonably foreseeable use*). Predvidena uporaba pomeni uporabo, za katero je proizvod namenjen na podlagi proizvajalčevih informacij, proizvoda običajno uporabo, določeno z zasnovo in konstrukcijo proizvoda. Na drugi strani pa je razumno predvidljiva uporaba presega formalno opredeljeni namen in zajema tudi uporabo, ki jo je mogoče pričakovati glede na zakonito in predvidljivo človekovo vedenje. To vključuje tudi določene oblike napačne uporabe, če so objektivno predvidljive. Proizvajalec mora zato že pred dajanjem proizvoda na trg oceniti ne le njegovo predvideno uporabo, temveč tudi razumno predvidljive pogoje uporabe, kar izhaja iz splošnega okvira harmonizacijske zakonodaje Evropske unije o varnosti proizvodov. Pri tem morajo proizvajalci zagotoviti ustrezno raven varstva glede na oba vidika uporabe, kar pomeni, da morajo upoštevati tudi dejanske okoliščine uporabe proizvoda v praksi, vključno z ravnanjem povprečnega uporabnika, vplivom okolja (npr. uporaba na prostem, podnebni vplivi) ter morebitnimi značilnostmi posebnih skupin uporabnikov. Ob tem pa proizvajalcu ni treba predpostavljati ravnanj, ki bi pomenila očitno in nerazumno neupoštevanje zakonitih pogojev uporabe proizvoda (46.

uvodna izjava Direktive 2024/2853, Modra knjiga, EUR-Lex - 52022XC0629(04) - EN - EUR-Lex, str. 25-26; Stališče Komisije, Q&A, 2nd batch, December 2025).

Drugi odstavek 19. člena predloga zakona določa domnevo vzročne zveze. Ta obstaja, kadar je ugotovljeno, da ima proizvod napako in da je nastala škoda tipična oziroma običajna posledica take napake, kar pomeni, da škodo take vrste, ki temelji na podobnih primerih, običajno povzroča zadevna napaka. Takrat tožeča stranka ne rabi dokazovati vzročne povezave med napako in nastankom škode, temveč se njen obstoj domneva (47. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Pri tem se domneva vzročne zveze nanaša na t. i. odgovornostno (primarno) vzročnost, torej na povezavo med napako proizvoda in nastankom škodnega dogodka (kršitvijo pravno varovane dobrine), ne pa tudi na obseg škode (sekundarno vzročnost), ki se presoja po splošnih pravilih obligacijskega prava.

Tretji odstavek 19. člena predloga zakona uvaja posebno pravilo dokazovanja v primerih izrazitih dokaznih težav z možnostjo domneve napake proizvoda ali domneve vzročne zveze med škodo in napako ali oboje, kadar je tožeči stranki, ne glede na razkritje informacij tožene stranke, zlasti glede na tehnično ali znanstveno zapletenost zadeve, pretirano težko dokazati te predpostavke. Domneva pride v poštev, kadar sta kumulativno izpolnjena dva pogoja: da ima tožeča stranka, zlasti zaradi tehnične ali znanstvene zapletenosti, pretirane težave pri dokazovanju napake proizvoda ali vzročne zveze ali obojega, in da tožeča stranka izkaže verjetnost, da proizvod vsebuje napako ali da obstaja vzročna zveza. To pomeni, da mora oškodovanec izkazati, prvič, da se sooča s pretiranimi težavami pri dokazovanju napake proizvoda, vzročne zveze ali obojega, zlasti zaradi tehnične ali znanstvene zapletenosti, in drugič, da je verjetno, da ima proizvod napako oziroma da obstaja vzročna zveza med napako in škodo. Samo dejstvo, da je bilo razkritje dokazov na podlagi 18. člena predloga zakona omogočeno ali zahtevano, ne predstavlja dodatnega pogoja za uporabo domneve na podlagi tretjega odstavka 19. člena predloga zakona, niti ne preprečuje njene uporabe (Stališče Komisije, Q&A, 1st batch, September 2025). Predpostavka tehnične ali znanstvene zapletenosti se presoja glede na vse okoliščine konkretnega primera v vsakem primeru posebej, pri čemer mora sodišče upoštevati predvsem zapletenost narave proizvoda (npr. inovativni medicinski pripomočki), zapletenost narave uporabljene tehnologije (npr. sistemi umetne inteligence ali strojnega učenja), zapletenost narave informacij in podatkov, ki jih mora analizirati tožeča stranka, ter zapletenost narave vzročne zveze (npr. povezava med farmacevtskim izdelkom ali živilom ter nastankom zdravstvenega stanja ali zahteva po dokazu, ki bi pojasnil notranje delovanje umetnointeligenčnega sistema). Tožeča stranka mora sicer navesti argumente, ki utemeljujejo obstoj takih težav, vendar se od nje ne zahteva dokazovanje teh težav. Zlasti v primerih kompleksnih tehnologij (npr. umetne inteligence) tožeča stranka ni dolžna pojasnjevati posebnih tehničnih značilnosti sistema ali podrobno razlagati, zakaj te otežujejo dokazovanje vzročne zveze (48. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Pri tem se domneva vzročne zveze nanaša na t. i. odgovornostno (primarno) vzročnost, torej na povezavo med napako proizvoda in nastankom škodnega dogodka (kršitvijo pravno varovane dobrine), ne pa tudi na obseg škode (sekundarno vzročnost), ki se presoja po splošnih pravilih obligacijskega prava.

Pri tem pa ne gre za klasično zakonsko domnevo, temveč za posebno dokazno pravilo, ki omogoča prilagoditev dokaznega standarda z namenom zagotavljanja učinkovitega uveljavljanja pravice do odškodnine, saj se od tožeče stranke, ko pride domneva v poštev, zahteva, da dokaže samo, da je verjetno, da je proizvod imel napako, kadar so njene težave povezane z dokazovanjem napak, ter da dokaže le, da je napaka proizvoda verjeten vzrok za škodo, kadar so njene težave povezane z dokazovanjem vzročne zveze. Določba namreč izhaja iz ugotovitve, da bi uporaba običajnega dokaznega standarda nacionalnega prava, ki praviloma zahteva visoko stopnjo verjetnosti, v teh primerih lahko ogrozila učinkovitost pravice do odškodnine. Hkrati upošteva, da imajo proizvajalci praviloma več strokovnega znanja in so bolj obveščeni kot oškodovanec, zato je treba ohraniti pošteno porazdelitev tveganja, ne da bi pri tem prišlo do popolne obrnitve dokaznega bremena (48. uvodna izjava Direktive 2024/2853). S tem se preprečuje, da bi bila tožeča stranka zaradi objektivnih omejitev pri dostopu do informacij postavljena v neenak položaj, hkrati pa se ohranja temeljno pravilo, da dokazno breme ostaja na njeni strani.

Domneve iz prvega, drugega in tretjega odstavka 19. člena predloga zakona imajo različen namen in pravni učinek, saj je domneva iz prvega odstavka namenjena dokazovanju napake proizvoda, domneva iz drugega odstavka dokazovanju obstoja vzročne zveze, domneva iz tretjega odstavka pa omogoča domnevo napake, vzročne zveze ali obojega, pri čemer predstavlja fleksibilno procesno orodje znižanja dokaznega standarda (od gotovosti k verjetnosti), ki se uporabi v primerih dokazne stiske oškodovanca zaradi kompleksnosti zadeve, pri čemer je vedno povezano z dodatnim pogojem – obstojem pretiranih težav pri dokazovanju (Stališče Komisije, Q&A, 2nd batch, December 2025).

Četrty odstavek 19. člena predloga zakona določa, da so vse navedene domneve in dokazna pravila izpodbojna. Tožena stranka lahko z nasprotnimi dokazi izpodbije obstoj napake ali vzročne zveze, pa tudi izpolnjenost pogojev za uporabo znižanega dokaznega standarda iz tretjega odstavka 19. člena, kot je na primer obstoj pretiranih dokaznih težav (48. uvodna izjava Direktive 2024/2853).

K 20. členu

V 20. členu predloga zakona se ureja razmerje med dosedanjo in novo pravno ureditvijo ter določa prehodno ureditev, ki zagotavlja kontinuiteto pravnega varstva. Določba prenaša 21. člen v povezavi z 2. členom Direktive 2024/2853. Z dnem začetka uporabe tega zakona prenehajo veljati določbe 58. do 65. člena IX. poglavja ZVPot-1, s katerimi je bila v slovenski pravni red prenesena Direktiva 85/374/EGS. Prenehanje veljavnosti učinkuje z dnem 9. decembra 2026, kar ustreza datumu razveljavitve navedene direktive na ravni Evropske unije.

V drugem odstavku 20. člena predloga zakona, se v skladu z Direktivo 2024/2853, določa da razveljavitev prejšnje ureditve ne učinkuje retroaktivno. Zaradi zagotavljanja pravne varnosti se ureditev na podlagi predloga zakona ne uporablja za proizvode, dane na trg ali v uporabo pred 9. decembrom 2026. Zato se za takšne proizvode še naprej uporablja dosedanja ureditev v ZVPot-1, ki temelji na Direktivi 85/374/EGS. S tem se zagotavlja neprekinjena odgovornost za škodo, ki jo povzročijo proizvodi z napako, dani na trg ali v uporabo pred tem datumom (63. uvodna izjava Direktive 2024/2853). Ključno merilo za določitev uporabe stare ali nove ureditve je torej trenutek, ko je bil proizvod dan na trg ali v uporabo. Če je bil proizvod dan na trg ali v uporabo do vključno 8. decembra 2026, se uporablja ureditev na podlagi ZVPot-1, ne glede na to, kdaj je škoda nastala ali kdaj je bil zahtevek vložen. Če pa je bil proizvod dan na trg ali v uporabo po tem datumu, se uporablja nova ureditev po predlogu zakona.

K 21. členu

Z 21. členom se določa začetek veljavnosti zakona, ki je vezan na 9. december 2026. Ta datum izhaja neposredno iz Direktive 2024/2853, ki določa, da se nova ureditev uporablja za proizvode, dane na trg ali v uporabo od tega dne dalje. S tem se zagotavlja usklajen začetek uporabe nove ureditve v vseh državah članicah Evropske unije ter enotna uporaba pravil o odgovornosti za proizvode z napako na notranjem trgu.